

HUGONIS
DE
REUTLINGEN
FLORES
MUSICÆ
ARTIS.

La vignette du titre représente
un atelier de [illegible]
C'est la légende de Pythagore
sur l'enclume et les marteaux

S.G.

Capitulum primum.

Capitulum secundum.

Registrum.

Capitulum tertium

Capitulum quartum

Registrum

Incipit prologus in flores musice artis.

Sonet vox tua in auribus meis. Vox enim tua dulcis. Salomon Cā-ticor. ij. Hec verba scd̄m hystoriam sunt verba Salomonis: ad amicam suam filiā pharaonis: regis egypti. Quamuis aūt scd̄m allegoricam expositionem. ihesus xp̄us saluator mundi per salomonem (qui pacificus interpretatur) clare designatus verbis prelibatis alloquitur omnem hominem benignum ⁊ deuotum: a quo inuocari desiderat: ⁊ laudari. Specialiter cum eisdem verbis alloquitur omnes ⁊ singulos clericos: qui ab ipso ad hoc sunt electi. vt laudes eius pro se ⁊ sibi commissis attente resonent ⁊ decantent. Unde cuilibet ipsorum petitioni dicit. Sonet vox tua in auribus meis vox enī tua dulcis. Et quia dulcedo vocis non solum procedit ex deuotione cordis: verumetiam ex cognitione artis Ideo ista ars siue sciētia q̄ talē cognitōz docet ⁊ aministrat a quolibet clerico studiosius est addiscenda. Hec aūt scientia est musica: que licz in pluribus voluminibus prosayce ⁊ dispendiose sit tradita ⁊ descripta. In subscripto tn̄ libro qui Flores musice artis: intitulatur: pro nouellis clericis: ad ista que ipsis maxime sunt necessaria compendiose ⁊ faciliter est metrificata. In hoc autem libro autor duo facit primo permittit prohemium. Secundo prosequitur suuz intentum Secūda pars ibi. Musica subscriptis. In prohemio tria facit. primo permittit titulum nomenqz libelli. Et cum hoc artem illam: siue scientiam de qua tractare intendit. Secundo eandem artem breuiter approbat ⁊ cōmēdat: vt ex illa cōmendatione auditores beniuolos reddat ⁊ attentos. Tertio diuinum auxilium: sine quo nihil boni

Salomon ⁊ pacific[illegible]
Verba p̄libata

perfici poterit: inuocat' et implorat. Prima pars in princi-
pio libri. Musica per flores Secunda ibi. Omnes per par-
tes. Tercia ibi. Omnia qui pascis.

m Usica per flores subscriptos prestat odores

Dulces ac mores aptos confert et honores

Que breuibus scriptis tibi commendatur in istis

Omnes per partes cunctas si disceris artes

Concordem cantum tradet tibi musica tantum

Per quem laudari deus almus vult et amari.

Ergo clericuli studiosi quique nouelli

Cantum confusum varijs in partibus vsum

Sunt postponentes: artem veram retinentes

Per quam saluator cantus concordis amator

Digne laudari semper queat et venerari

Omnia qui pascis omnipotens precor assis

Hanc artem clare valeamque metrificare

Hic vt clericulis possim prodesse nouellis

In ista prima parte dicit autor. quod scientia musice artis per subscriptos flores: et per subscriptum librum siue trac-
tatum discentibus et diligenter legentibus dulcem ac suauem

offert odorem ad modum suauissime redolentium. qui his
qui seipsis propius applicauerint dulcedinem et confortationem multiformem prestare solent suo dulci odore. Et
ob hoc iste liber flores musice artis est appellatus. Quia
discentibus non solum dulces prestat odores, verumetiam
studiosis clericis aptos confert mores: et varios apud deum et homines honores. Omnes per partes) Sequitur
nunc secunda pars prohemij. in qua autor materiam huius operis approbat et commendat dicens. quod inter omnes
sciencias liberales sola musica docet concordare cantum:
qui dulcis est in aure domini A Quamuis autem
apud hebreos cantus musicalis: et instrumenta musicalia
diuersa ad laudem dei longe ante incarnationem domini
fuerint adinuenta. vt cythara: chorus: tympanum: organum: lira: psalterium: cymbalum. In quibus omnibus propheta dauid/ tam in psalterio quam in secundo libro regum:
hortatur et iubet nos laudare deum. Vnde ait. Laudate
eum in tympano et choro: laudate eum in cordis et organo
Et iterum. In psalterio decem cordarum psallam tibi. Iterum. Laudate eum in cymbalis benesonantibus B
Tamen post incarnacionem cristi plures doctores sancte ecclesie
et specialiter sanctus Gregorius et Ambrosius cantum musicalem ad laudem dei et sanctorum multiformem dictauerunt
Magis tamen gregorius varium cantum musicalem: quo
tam latini quam alemani: cum ceteris linguarum diuersarum nationibus vtuntur in diuino officio. in duo volumina librorum
videlicet in anthiphonarium et graduale collegit dictauit et
neumauit seu notauit. Processu tamen temporis quidam alemani
et precipue canonici ordinis sancti benedicti: qui cantum
musicalem non solum ex arte: verumetiam ex vsu et consuetudine perfecte et cordetenus didicerant ipsum: omissis clauibus
et lineis: que in neumis seu nota musicali requiruntur simpliciter in libris eorum notare ceperunt. et sic decantauerunt
deinde iuniores et suos discipulos sine arte ex frequenti vsu
et ex magna consuetudine cantum informare. qui cantus sic

per consuetudinem doctus ad diuersa pertienerint loca. Unde iam nō musica: sed vsus est denominanis. In quo tñ cantu discipuli deinde a doctoribus: et doctores a discipulis multiformiter discrepare ceperunt. Ex qua discrepāntia et artis ignorantia vsus dictus est ꝯfusus. quo vsu confuso spreto: nunc fere oēs alemani hactenus miserabiliter ꝑ cantum seducti: ad veram artem musice reuertuntur. Tēporibus eñ nostris sup oēs homines varijs artibus intendentes: cantores vsum addiscentes magis fatui iudicātur. Quia in omni arte plura sunt que nro sensu ꝯgnoscimus q̄ȝ ea que a magistris discimus. Perlecto eñ donato et psalterio omniū aliarum orationū vocabula de facili ex consimilibus sillabis cognoscunt. Et rustici facto vno sulco agri subito scientiam agriculture agnoscunt. Item vinitores scientia vnius vitis (quomō terre inseri et postmodū ꝑ iuncum palo: seu baculo allegari: seu putari debeat) cognita: subito illam artem ex consimilibus didicerunt. et sic de oībus alijs scientijs ℂ Stulti aūt cantores vsuales et ipsorum discipuli. etiam si per centum annos quottidie cantarent: vnam tñ hystoriam seu officium per se cantare nequeunt. tempus multum: in quo possent in pluribus artibus proficere: inutiliter expendentes. Unde etiam ꝑ cantū suū et varia discrepantia frequenter deum et sanctos suos non laudare. Sed se inuicem in choris et in ecclesijs ꝯfundere solent. et ꝑ hoc deum ad iracundiam prouocare. Uanitate ergo vsus postposita cuncti cantores: qui hactenus vsum didicerant: et cantauerant ꝑ ꝯsilium autoris huius operis ad veram artem cantandi reuertantur: que ars est musica In qua ex similibus similia faciliter cognoscuntur vt cantus ipsorum concors fiat et acceptus deo. Omnia qui pascis. In ista parte et vltimate autor implorat diuinum auxiliū pro opere suo vtiliter complendo. Et hec pars satis lucide in textu declaratur

m Usica subscriptis fiat tibi cognita dictis

Prohemium

In cordis cista situ benefixeris ista

Istinc bis binas que seruant ordine partes

Per primam partem discas soluere artem

Jungit mensuras monocordis altera puras

Tercia datque modos perfecte noscere cunctos

In quorum formis cantus contexitur omnis

Quartaque cunctorum dat formas nosse tonorum

Ut valeas clare psalmos ex arte tonare

Premisso prohemio autor prosequitur suum intentum. Et diuiditur hec pars in duas. D In prima diuiditur opus istud in quatuor partes: siue in quatuor capitula annectens cuiuslibet capituli materiam de qua tractat. Secundo subiungit illa per ordinem Secunda ibi pollicis in capite. In prima parte dicit autor. Si iam scripta dicta que in quatuor capitula distinguuntur subtiliter et perfecte tenaci commendamus memorie: musica fiet tibi nota. Tractat autem primum capitulum de tribus alphabetis: que sinistre manui applicantur cum vocibus musicalibus, que in solutatura requiruntur. Secundum tractat de monocordo, et variis eius mensura. Tertium tractat de nouem modis antiquis, et quibusdam modernis, quibus omnis cantus contexitur. Quartum vero capitulum tractat de octo tonis, quibus omnis cantus specialiter in fine diiudicatur. Circa hanc partem nota quid sit musica, et vnde dicatur, et quis sit eius effectus. Et qui primum fuerunt eius inuentores, et quot sunt eius species. E Musica sic diffinitur. Est liberalis scientia perite

cantandi copiam administrans. Vel sic. Musica est recte cantandi scientia. Que (teste Boecio) inter septem artes liberales obtinet principatum. Et eo q̄ omnes alie artes in suis vocabulis vocum intensionem ꝛ remissionem. id est tempus longum et breue requirūt. circa que musica specialiter versatur. Dicitur autem musica a musis. que scd̄m fabulas asseruntur fuisse filie iouis ꝛ memorie. Nisi em̄ ab homine memoria teneatur soni pereunt: quia scribi non possunt. Vel dicitur musica: a moys quod est aqua ꝛ icos scientia: quasi scientia aque. Ars em̄ musica dicitur iuxta fluentium aquarum varios sonos fuisse adinuenta. Vel quia dulcius ꝛ sonorius instrumenta musicalia iuxta aq̄s vbi impetuositas non impediuerit: sonare cernuntur. Nec mirum: sunt em̄ vicinia elementa aer ꝛ aqua. que maxime concurrunt in homine vociferante. Effectus autem musice est: vt faciat nobis deum placatum. quem (iuxta dictū prophete) laudare debemus per dulces musice cantus ꝛ instrumenta musicalia diuersa. Laus aūt dei est honor dei. Quicunq̄ aūt honorauit deum honorabitur ab eo. sicut ipse ait in euangelio. Quicunq̄ honorificauerit me honorificabit eum pater meus qui in celis est. Et sic patet euidenter q̄ musica placat nobis deum. verū etiam hortatur ꝛ inducit nos ad quoslibet labores facilius tolerandos. Singulorum em̄ operum fatigacōem: vocis ꝛ sonorum modulatio ꝛ dulcedo consolatur: ymo etiam demones fugat. Vnde legitur primo libro regum. vi. capitulo. q̄ q̄ncunq̄ spiritus malignus arripuit ꝛ torquebat saul regem: tollebat dauid cytharam: ꝛ percutiebat manu sua: ꝛ reuocillabatur saul. ꝛ melius habebat. Recedebat em̄ ab eo spiritus malus nequiens dulcedinem cythare audire. Primus autē auctor musice artis fuit Tubal ante tempus moysaice legis ꝛ ante diluuium. Unde legitur genesis. iiij. q̄ lamech (qui fuit de stirpe chaim: ꝛ septimus post adam. Duos habuit filios. nomen vnius erat Abel. qui fuit pater habitantium in tentoriis ꝛ pastorum. Et nomen fratris eius Tubal. q

Capitulum primum

Et quia scribitur in principio ecclesiastice hystorie Omnis sapiētia a domino deo est: et cum illo fuit semper. et est ante euum. Ipse deus qui per spiritum sanctū primo cordi tubal (de quo supra dictū est) scientiā musice artis infudit. qui etiam diuidū singulis prout vult (vt ait Apostolus). Deinde eandem scientiam cordibus aliorum infudit. Unde scribitur quod Pithagoras philosophus primus apud grecos musice artis repertor fuit. Translator autē eiusdem artis in latinū Boetius. genere et scientia clarissimus. et eiusdem artis scōm numerorum proportōem inuestigator profundissimus Guido vero monachus. extitit vocum inuestigator diligentissimus. et commendator traditorque certissimus ¶ Diuidit autē musica in tres species. Alia enī vocatur armonica Alia rigmica. Alia metrica. Armonica est que discernit inter sonos videlicet grauē et acutum et est idem armonica: et discretio modulationis. Rigmica est que requirit inquisitionem dictionū vtrū bene vel male cohereāt dictiones Metrica est que mensuram diuersorum metrorum ostendit probabili ratione De prima autem specie (que primitus per pitagoram iuxta varios sonos malleorum fabricantium ex varia intensione et remissione cordarum fuit considerata: duabus alijs omissis) tractatur in hoc opusculo Sunt et alie varie diuisōes musice que hic causa breuitatis sunt omisse

Capitulum primum

p Ollicis in capite scribi vale gam aut apte

Quod grecam formam per scripturam capit istam Γ

Hoc alphabeta connectis in ordine trina

Vocibus adiunctis: quas dat tibi musica cunctis

Pro signo vocis istic vocem vocitabis
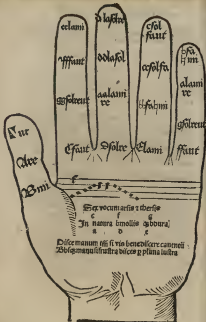
Capitulum primum

Hec alphabeta sinistra manus sociabit. Per quorum vo-
ces cunctos cantus variabit. Prima duo finit g. ternum
cursitat ad d Gamaut ac are bmi pollex sociare. Uult in
radice post cfaut indicis esse. Sz fert dsolre digitus longis-
simus inde. Fert elami medius. capit ffaut auricularis.
In cuius gremio gsolreut esse memento. Inde suo mox
collo gerit hic alamire. Et caput ornari cupit ei9 p bfabmi
Pilleus o medice tibi sit csolfaut apte. Sed dlasolre digi-
tus fert longior inde. Indeqz hinc iterat elami quod ver-
tice portat. Ffaut in digito redit. z gsolreut ipso. Hinc ala-
mire gerit medius. medicus bfabmi Et ccsolfa repetit. me-
di9 ddlasol Singla pscripta man9 h mõstrat tibi picta

Premissa libri diuisiõe in capla. nũc autor pseqf ista p ordinem. Et põt hec ps diuidi in quatuor ptes: fm nũerum quatuor capitulo℞. Scda ps ibi. Mensio sed facta. Tercia ibi Inde modos. Quarta ibi. Post predicta. Prima diuidit in tres ptes pncipales. In pma enĩ pte tractat autor de his que sunt pncipia in musica: q ad soluaturã. sicut sunt tria alphabeta. que p claues z voces: p lineas qz z spacia sinistre manui associant. In scda pte subiũgit soluaturam p vocum mutatõem q ad omnẽ cantũ In tertia pte cantũ in diuersas distinguit species: quedã incidentia an-

De tribus alphabetis

nectendo. Prima ps in pncipio ibi. Pollicis in capite.
Secunda ibi voces mutare. Tercia ps ibi. Discas hinc
manū. Adhuc pma ps diuidit in duas ptes. In pma pte
pmittit pmam vocē quā vtunt musici cū quadā claue gre
ca. In scda pte subiungit reliquas voces musicales iunc
tas clauib latinis. Scda ps ibi Vox alpha. In pma
dicit q Γ g grecum cū hac voce ut: pmo manui sinistre in
capite pollicis. id est in summa iunctura debet collocari.
quod etiā cū greca forma videlicet ista n Γ t debet scribi v
bi depingitur manus. Quis pter metrū sub alia forma scri
batur in textu. Preponit aūt hec vox ut cū greco g. vt a q̄
est lrā pma latina altrinsecus tonū infra se. vt hac voce re
sibi ascripta habat. g grecū ad latinū g dyapason intrudu
cat. vt lucidius infra patebit in scdo capitulo. Et pterea q
g grecum preponit z latine lre subsequūtur: datur intelligi
q musica pro maiori pte pmum a grecis fuit adinuēta. a la
tinis vero ꝯsumata Vox alphabeta zc. In hac pte sub
iungit autor claues latinas: cum musicalib vocib sibi iū
ctis. Et diuidit hec pars in duas. In pma parte declarat
tria alphabeta. que sunt claues in musica quo ad vocū su
arum associacōz. In scda pte declarat illa q̄ ad vocū suarū
ꝓprietatez. Scda ps ibi (Hec alphabeta) Adhuc pma ps
diuidit in tres ptes. In pma declarat predicta tria alpha
beta quo ad suū pncipium z finem. In scda pte in manus
sinistre iuncturis p ordinē locat illa. In tertia pte voces di
ctis alphabetis iūctas anūciat. Et quotiens in manu locen
tur assignat. z cū hoc ꝓprietatem iuncturaꝝ sinistre manus
q̄ ad lineas z spacia z q̄ ad numeꝝ lineaꝝ z spacioꝝ diluci
dat. Scda ps ibi (Gamaut a/are bmi) Tercia ibi. His vi
sis voces. Hec tertia ps pōt diuidi in plēs ptes sm q plā
declarant in illa. Ad cognitōem textus nota. q vbicūq po
nitur in hoc libro hec dictio vox: nō p vera voce: s pro sig
no vocis ponit. Nō eñ ut re mi fa sol la sunt vere voces: s
signa vocū. Reliqua oīa sufficienter patent vsq ad illū
locum. His visis zc.

Ela
dd lasolre
eelami
csol faut
ffffaut
ddlasol
ccsolfa
bfa ♮mi
ggsolreut
aalamire
bbfa♮mi
alamire
gsolreut
Γut
Are
Bmi
Cfaut
Dsolre
Elami
ffaut
Sex vocum arsis z thersis
c f g
In natura bmollis q̃z bdura]
a d e
Disce manum tm̃ si vis bene discere cantũ
Absq; manu si frustra disces p plurima lustra

Capitulum primum

His visis voces quas dat tibi musica noscas

Juncturas vocum post hoc ex ordine noscas

Ut re mi fa sol la voces musica cantat

Ordine sinistra septeno quas manus optat

Ut per prescripta poteris cognoscere dicta

Post hec cognosce: quid linea: quid spacium ve

Impar junctura fit quevis linea dicta

Vult numeroque pari spacium junctura notari

Linea bis quina novies spacio sociatur

Quando tota manus per juncturas peragatur

In ista pte autor voces dictis alphabetis iunctas an numerat. z quotiens in manu locentur assignat. z cũ hoc ꝓprietatem iuncturaꝝ sinistre manus quo ad lineas z spacia. z quo ad numeꝝ lineaꝝ z spacioꝝ dilucidat. Et dicit si ea que prius dicta sunt: z in textu ɔscripta diligenter z subtiliter ɔsiderata cognoscere possumus: ɋ musica tñ sex vocibus cantat videlicet bis ut re mi fa sol la. Istas eñ reppimus sup oĩbus clauibꝰ p ordinem sinistre manus sociatis. iunctas ab eo loco Γ ut videlicet vsqȝ ad illum locum dd la sol. z non plures. Eedem aũt voces siue signa vocum septies replicantur in manu. Et ex hoc septem vsurpant sibi dispositiones: quaꝝ pͥma incipit in Γ ut z finit in E capitali. z habet suum fa in C capitali. Scđa dispositio incipit in C capitali. z finitur in a minuta. z habet suum fa in

Capitulum primum

F capitali. Tertia dispositio incipit in F capl'i: z finit in d minuta. z habet suū fa in bmolli. Quarta dispositio inci/pit in G capitali. z habet finē in e minuta. habetq3 suū fa in c minuta. Quinta incipit in c minuta: z finit in aa gemina ta. z habet suū fa in f minuta Sexta dispō incipit in f minu ta. z finit in dd geminata. z h3 suū fa in bb rotunda: seu b/ molli. Septima incipit in g minuta. z finit in dd gemina/ ta. z h3 suū fa in cc geminata. Cui dispositiōi deest vna vox: sc3 la. q3 in vltimo cantu b durali eadē vox nō est necessaria Licet quidam addant Ela exterius in manu post ddlasol. Que aūt sit vocē capitalis: vel minuta. vel duplata postea plenius patebit. poterit etiam in textu seu in manu p figu/ ras litteraꝝ trium alphabetoꝝ suffcienter apparere.

Post hec cognosce. Hic ostendit quid sit linea. z quid voce tur spacium. z quot sint linee in manu. z quot spacia. Que patent lucide in textu

Hinc alphabeta poteris cognoscere trina

Que sunt prescripta discendo sequentia dicta

Sillaba sit prima claui's referat quia cantum

Sunt voces relique quia curuantur resonare

Grossas dat primum claues: modicasq3 secundum

Quatuor ac claues tertium seruat geminatas

Primi scito graues alphabeti fore voces

Ex quibus extremas dic quattuor associatas

Esse graues: quia voce graui resonare videntur

Dic quia finales cantum finire iubentur.

Vox grauium prima sit syllaba gamaut yma

Alterius voces cunctas fore dicis acutas

Dat ternum superaccutas cunctas tibi voces

Clauibus in grauibus sed si quit currere cantus

Non affinales debet percurrere claues

In ista parte declarat autor tria alphabeta prescripta: quo ad claues suas. et quo ad vocū sibi iunctarum proprietates Et s*m* hoc ista pars pōt diuidi in duas In prima parte autor differentiā clauiū assignat In scda parte autor subiungit differentiā vocum suarum Scda ps ibi. Primi scito graues. Ad pleniorem cognicōem tam eorum que dicta sunt quam etiam eorum que sunt dicenda. A Sciendum est quod antiq*ui* musici p*ri*mitus septē tm̄ cordis seu vocib*us* in monocordo: et in sua musica vtebant*ur*. quas p*ri*mis septem litteris alphabeti figurauerūt. Deinde (vt dicit magister Guido) assumpserūt quattuordecim voces: siue notas. Quarum dispositio talis fuit. In musica et in monocordo circa p*ri*ncipium septem notas alphabeti posuerūt h*oc* mō capitalib*us* l*itt*eris signatas A B C D E F G. post has easdem repetebāt litteras. s*ed* minori forma. quas septem minutas litteras appellamus hoc mō sc*ilicet* a b c d e f g. que littere cū p*ri*oribus sunt eadem: grauitate tamen et acumine differentes. sicut se habet vox virilis ad vocem puerilem. et sic demū tm̄ quatuordecim notas habuerunt per septenarium institutas. Unde dicit magister Johannes musice artis egregius doctor. Sicut omne tempus naturaliter per septem currit dies. dum videlicet septem dies transeunt: et iterum repetuntur. Sic musica per septem tantummodo varietates notarum gradit*ur*

De tribus alphabetis

Unde notandum q eedem littere repetūtur. sed non omnino eedem. q2 sunt in figura dispares τ in situ. vt infra dicetur. Et sic visum est ingfo Guidoni antiquos tm̄ quatuordecim notas habuisse Γ autem grecum nondum appositum fuit. neq3 b qd̄ molle vel rotundū dicimus. ymo antiqui vnam cordam addentes primis septem alphabeti litteris in sua musica τ monocordo tm̄ octo notas habuerunt in quib9 poterant suū pficere cantum. B Moderni aūt circa hanc artem subtilius inuestigantes erant. videbant nanq3 antiquoꝝ notas ad melodiam non posse sufficere. sed sepe cantum ꝓpter paucitatem notaꝝ deficere τ cantus vsitatos habebant quoꝝ cursum in descensione cōplere non poterant. vt patet in antiphona. O rex glorie. Ideo gama grecum id est Γ in pmo loco posuerunt. alioquin cantus iste τ plures alij nō haberent cursum quo debite descenderent. Preterea b rotundū: qd̄ sepe ad cantum pficiendum uidebant necessariū addiderunt: τ inter a mi num. τ sic sequens quadratū b locauere. Talem differentiam inter b τ b assignantes vt aliud diceret b molle vel rotundum. Aliud b durum: vel quadratū. Et sic in musica τ monocordo sedecim notas disposuerūt. Deinde (vt scribit Guido prefat9) ne in musica vllus haberet defectus: vltras quatuor claues seu lr̄as cū suis vocib9 addidit. sed diuersis figuris quas quidam supfluas dicebant. Ipse vero maluit notas habundare q̄ deficet. quib9 etiam b rotundum interposuit: vt si opus foret: haberet in vltimis sicut in medijs. Ultimo vero moderniores: aū tempus sancti Gregorij: monocordis b molle b mi inter A capitale τ C capitale addiderunt. vt infra plenius patebit. Et sic in musica nunc vtimur vigintiduab9 clauib9. quaꝝ vigintiuna sufficiēter patent. Et ponūtur in versib9 scriptis (Gamaut are) Ultima pro apte repitur in monocordo. vt infra patebit C

His cognitis) Scire debemus q littere que pro clauibus in musica sunt assumpte: tres sibi vsurpant ordines. Pri9 ordo dicitur capitalium litteraꝝ. qui incipit in Γ τ finitur

Capitulum primum.

in a minuta. Secundus minutarū qui incipit in a minu-
ta siue in alamire ⁊ finit in aa geminata exclusiue Tertius
ꝟo geminatarum qui incipit in aa geminata ⁊ finit in dd
geminata inclusiue. Primus aūt modus differt a secundo
duobus modis in figura scꝫ ⁊ in situ loci. In figura qui-
dem. quia litere primi ordinis sunt capitales. Litere ꝟo se
cundi ordinis sunt minute. In situ loci differunt. quia li-
tera primi ordinis que est in linea in secundo ordine est
in spacio ⁊ ecōuerso. verbigrā A capitalis litera est in spa-
cio a ꝟo minuta est in linea B capitalis in linea b minuta
in spacio: ⁊ sic de alijs ꝑ ordinem. Secundus ordo differt
a tercio duobus modis in figura qꝛ simplices habet lite-
ras: tercius ꝟo geminatas. In situ loci quia litera secundi
ordinis que est in linea eadem in tercio ordine est in spacio
⁊ ecōuerso verbigrā a minuta est in linea aa geminata est
in spacio. b minuta in spacio bb ꝟo geminata in linea ⁊ sic
de reliquis. Tercius ordo cōuenit cum primo in situ loci
discrepat aūt in figura. D His omnibus diligenter
consideratis poteris cognoscere ꝙ omnis vox seu clauis
que in manu situat̄ in numero impari censet̄ stare in linea
Que ꝟo in numero pari iuncturarū ponit̄ censet̄ stare in
spacio. (Sillaba sit prima) Vult auctor sic dicere ꝙ p̄me
sillabe trium alphabetoꝝ que in versibus precedentibꝯ po
nuntur claues vocant̄ ideo quia reserant cantum videlicꝫ
vtrum sit b durus. naturalis vel b mollis Unde sicut cla-
uis que aperit seram: voluit hinc inde ⁊ reuoluit vectē vel
repagulum. antecꝫ quicꝫ reserer. Sic etiam cantus volui
tur ⁊ reuoluitur per predictas claues antecꝫ sciatur: vel di
scat̄. Reliq̄ ꝟo sillabe clauibus iuncte dicunt̄ voces. id
est signa vocum quia resonare videntur. (Primi scito gra
ues ⁊c̄.) quia inter voces trium alphabetorum musice ar-
tis. alie dicunt̄ graues. alie acute. alie supacute. Iccirco au
ctor subinfert vocum distinctionem Dicens ꝙ voces p̄mi
alphabeti dicuntur graues. Ideo quia grauiꝰ ⁊ remisse so-
nant. Inter quas tamen voces prime quatuor illud speci-

aliter retinent nomen. Relique vero quatuor videlicet d sol re elami f faut et g solreut non solū dicunt graues sed etiam finales quia fere om̄is cantus finit in ipsis. Voces aūt secundi alphabeti quod scribit per minutas literas dicunt acute quia acutius sonant q̄ priores. Voces vero tercij alphabeti dicunt supacute. Quidā tn̄ vocāt voces secūdi alphabeti affinales. Item quidā vocant primas tres voces eiusdem secūdi alphabeti acutas. Reliquas vero superacutas. Et voces tercij alphabeti vocant etiā excellentes. E Clauibus in grauibus etc. Hic annectit auctor quoddam notabile. Dicens q omnis cantus qui poterit apte et competenter neumari seu notari et insup cantari in grauibus clauibus seu vocibus. In affinalibus clauibus siue etiā in acutis seu excellentibus siue supacutis nō debebat cantari seu notari. Sicut em̄ in logyca per quadam maxima habet q om̄e totum est maius sua parte. Et quicqd predicat de genere predicat etiam de specie. Sic etiam in musica precedens notabile habet per quadam regula generali eo q etiam affinales seu etiam acute siue supacute claues seu voces. tn̄ adinuente sunt pter tales cantus qui in grauibus apte non poterant decantari.

√ Voces monstrare discas hinc et variare.

Per solmaturam que multā fert tibi curam

Quando mutabis vocem pro voce locabis

Sed q̄s dabit voces se nplum mutatio plures.

Si mutare cupis normas has mente tenebis.

Nunq̄ mutabis nisi sit mutare necesse.

Si varias cupias tibi normas artis adesse.

Vocem si clauis habet vnam non variabis.

G amaut ac are bmiq̄ nequis variare.

Cuius sunt gemine poteris bis eam variare.

Sed nō mutatur bfa bmi nec variatur.

Eius ꝛ octaua: ne sit mutatio praua.

Nam fa mi dare nunq̄ poteris variare.

Clauibus in quinis sic voces non variabis.

Vel dic septenis si mauis: nam bfabmi.

Binas ꝑ duo bb claues annectis vtriq̄.

¶ Sequitur secunda pars principalis huius capituli in quo auctor declarat vocum tribus alphabetis prescriptis mutarum mutationem. Et diuidit hec pars in duas In prima parte auctor ostendit quid sit mutatio. In secūda parte varias regulas de mutatione vocū subinfert Secunda pars ibi (Si mutare cupis) In prima predicit auctor ꝙ mutatio que requiritur in solfatura sic diffinitur. Mutatio est vnius vocis pro altera vicaria prestatio (Si mutare cupis ꝛc). Hic subiungit auctor tres regulas de mutatione. Et potest hec pars in plures partes diuidi ſm ꝙ auctor ponit plures regulas de mutatione. Prima regula tal' est ꝙ nunq̄ debet fieri mutatio nisi in eo loco vbi necessitas ascendendi vel descendendi ad hoc compellit. Et hō ideo ne fiat ꝑ plā qđ ꝑfici ꝑ pauciora qđ etiā in omni arte viciosum est. Hic nota qđ quotienscunq̄ mutatur aliqua vox totiens talia vox in omni loco mutationis de

bet relinqui vt eadem vox ibidem inueniat post reuersio/nem que ibidem fuit derelicta. Item si aliquis fm eundẽ modũ mutari non potest de vna voce in aliam sine muta/tionibus saltus fiat vt si contingat nos saltum facere ab cla mi in bfabmi z econuerso. Et sic de quibusdam clauibus alijs vt infra plenius patebit. B Voces si clauis zc

Dic subiungit auctor regulas mutationum speciales Et primo de clauibus que habent vnam vocem. Secundo d his que habent duas voces. Tercio de his que habent tres voces. Quarto subinfert quandam regulam genera/lem: partes patebunt infra p ordinem. De clauibus vnam vocem habentibus breuis est regula videlicet ista q̃ nullã habent mutationẽ. In his enĩ clauibus nõ est altera vox ergo nec mutatio. Cuius sunt gemine. Dicit auctor q̃ illa clauis que dnas habet voces: duas etiã habet muta/tiones. Et vt has mutationes plenius cognoscas scire de bes q̃ hic est ordo in vocibus vt re mi fa sol la In clauib͡ ergo habentibus duas voces p ascensum mutat̃ vox po/sterior in priorem. p descensum v̊o vox prior in posteriorez

Ab ista regula excipit̃ cesolua z ddlasol. In quib͡ am/be mutationes fiunt deorsum tñ. Nota etiã q̃ licet bfa bmi z sua octaua videlicet bbfabmi duas habeant voces nullam tamẽ habent mutationem. In ipsis enĩ semper fa cantat̃ p cantum bmollẽ z mi p cantũ bdurũ. Et in eisdem cantib͡ semp ante vel post fiũt mutationes sique necessa/rie sunt. Fa enĩ parũ eleuabit̃ z mi parũ deprimit̃ que debi tam ad seinuicẽ impediunt mutationẽ. Itẽ in bfa bmi non fit mutatio: quia habet duas claues quarum vtraq̃ scilicz bfa z bmi vnã tñ habet vocem: Mutatio aũt ad minus sp requirit duas voces. Ex his colligit̃ q̃ in septẽ clauib͡ scilicz ut are bmi z in vtroq̃ bfabmi cũ duas habeãt claues nõ fiũt mutationes. In octo v̊o clauibus duas voces ha bentib͡ in singulis eaꝝ due fiũt mutationes que octo cla/ues sunt Cfaut dsolre elami z sua octaua ffaut z sua octa/ua cesolua z ddlasol. Et sic breuit̃ hẽs. xv. claues expeditas

Capitulum primum

CLauis triplata vicibus fit sex variata.
Ex his vt varium valeas cognoscere cantum
Clauibus in cunctis quarum voces variabis
Vicissim sursum mutas vocesq; deorsum
Exceptis ut re mi re fa sol: quoq; la sol
Ut re cum mi re g sol re ut ac alamire
Vicissim sursum mutant. raroq; deorsum
Infra mutato. fa sol: sol la sociato
Clauibus in cunctis quibus has voces sociabis

Hic subiungit autor regulam de clauibus tres voces habentibus. Dicens. q quelibet ipsarum sex habet mutationes. Prima autem istarum clauium est g sol re ut. quod habz tres voces scz sol re z ut. Et sex mutationes. Primo sol mutatur in ut ascendendo. de cantu naturali in b durum. z ut in sol descendendo econuerso. Secundo modo sol mutatur in re ascendendo. de cantu naturali i b mollem. Et econuerso re in sol descendendo de b molli in naturalem. Tertio modo re mutatur in ut ascendendo de cantu b molli in b durum. z vt in re econuerso. Que mutatio similiter fit ascendendo, z raro vel nunquam descendendo. Alamire similiter habet tres voces. scz la mi z re. Et sex mutationes Primo modo mutatur la in re ascendendo de cantu naturali in b durum z re in la econuerso descendendo. Secundo modo mutatur la in mi ascendendo de cantu naturali in b mollem: z mi in la econuerso descendendo. Tertio mutatur mi in re de cantu b molli in b durum. z re in mi econuerso. Et hee ambe mu

tationes fiunt ascendendo C solfaut etiam habet tres voces. scilicet sol fa ut. et sex mutationes. Primo modo sol mutatur in ut ascendendo: de cantu b molli: in b durum. et econuerso ut in sol descendendo. Secundo modo sol mutatur in fa de cantu b molli in b durum. et fa in sol econuerso Et hee ambe mutationes fiunt descendendo. Tertio modo mutatur fa in ut ascendendo de cantu b duro in naturalem et ut in fa econuerso descendendo D lasolre simili modo tres habet voces scilicet la sol et re. et sex mutationes. Primo modo mutatur la in re ascendendo de cantu b molli in naturalem. et re in la econuerso descendendo. Secundo modo mutatur la in sol de cantu b molli in b durum. et econuerso sol in la de b duro in b mollem. Et he ambe mutationes fiunt tantum descendendo. Tertio modo mutatur sol in re ascendendo de cantu b duro in naturalem. et re in sol econuerso descendendo de naturali in b durum Gsolreut in linea et alamire in spacio easdem habent mutationes: quas inferius eorum octaue. Sicut etiam elami in linea. et ffaut in spacio concordant cum suis octauis cc solfa duas habet voces scilicet sol et fa. et duas mutationes. primo sol mutatur in fa de cantu b molli in b durum. et fa in sol econuerso. que ambe mutationes fiunt tantum descendendo dd lasol similiter duas habet voces scilicet la et sol. et duas mutationes. Primo la mutatur in sol de cantu b molli in b durum. Secundo sol in la econuerso. Et he ambe mutationes fiunt descendendo tantum

Discas hinc varium per claues noscere cantum

Nam clauis sepe tibi dat cantum variare

In trinas species cantum distinguere debes

B durus primus. est naturalisque secundus

Tertius hinc cantus b mollis erit vocitatus.

De tribus alphabetis

Bdurum cantum g clavis dat tibi tantum

C naturalis cantus fiat tibi clavis

Cantus bmollis f semper fit tibi clavis.

Bmollis clavi cantus dat fa b fa b mi.

In qua bdurus mi semper dat tibi cantus.

B dat quadratum bdurum. b quoque rotundum

Bmollem cantum debet tibi psallere tantum.

Bdurum triplo reliquos cantus geminabo

Do tria g. duo c. bis f. bis cantibus apte

Bmollem dulce. bdurum succine dure.

Ut naturalem bmollem succinetalem

Sequitur tertia pars principalis huius capituli. In qua autor tractat de variis speciebus cantus. Et dividitur hec pars in quatuor partes. In prima parte ostendit autor: quod cantus variatur per varias claves. Et cum hoc cantum distinguit in tres species In secunda parte declarat illas species per ordinem In tertia parte easdem species subdividit quandam dictam subiungendo. In quarta annectit quedam incidentia. per que respondet tacitis questionibus. Secunda pars ibi (bdurum cantum) Tertia ibi (bdurum triplo (quarta ibi (doctores cantus) Circa primam partem nota quod antiquissimi musici quidem tantum sex vocibus: seu cordis: vel saltem octo vocibus in monocordo: et in musica sua. et nullis mutationibus utebantur. et omnem cantum naturalem vocabant. Deinde post longum tempus docentes et discentes musicam plures notas et voces invenerunt.

⁊ easdem p ascensum ⁊ descensum diuerso cantui addiderunt. Unde etiam b mollem mu ici ppter dulcedinem ⁊ mollicicm cantus addiderunt differentiam assignantes inter b ⁊ b. vt diceretur b molle. ⁊ aliud b durum. eo q durior ez sonoritatem inducit. Et sic cantum in tres species distinxerunt. plures differentias dispendiose assignantes inter easdem species. quaꝝ specieꝝ nomina claues ⁊ dissensiões sufficienter patent in textu (Ut naturalem) Dicit autor q cantus bmollis ɔcordat frequenter cum naturali. q ex hoc cognoscere poteris. qꝛ plures cantus quinti toni qui incipiunt in ffaut p cantum bmollem. et ibidem etiam finiuntur. eodem mō p cantum naturalem incipi possunt i csolfaut. ⁊ ibidem finiri. vt patere poterit infra in alleluia Agnonos cristo. de sancta Agnete. Et in q̄pluribꝫ alijs cantibꝫ consimilibꝫ

Doctores cantum plures addunt sinomenum
Qui sic est dictus sinomenus id est superauctus
Sicut bmollem cantum prestat bfabmi.
Dicentes posse talem quoqꝫ tradere bmi.
Musica si voces mi fa sol la sociasset.
Quattuor ad claues: ⁊ in bis prior are fuisset
Voces ad claues: manui sed quas manus aptat.
Has instrumentis manufactis sepe coaptat
Organa recta: lira: quod monstrant: ac monocorda
Per que quit bmi cantus bmollis adesse

Capitulum primum.

Quod puto prodesse fieri quoq; sepe necesse
Si cupimus cantum bene psallere gregorianum
Antiqui libri sicut monstrant reperiri
Ut patet: in sole graduali. consimiliq;
Cantum quem veteres cupiunt finire dsolre
Hunc quamvis iuvenes finire velint alamire
Bmollis talis scis ꝙ nequit f fore clavis
Talem sed cantum bmi dat per b rotundum.
Quod bene formata monstrare queunt monocorda.
Nec tamen vt vocem poterunt hec iungere primam
Quod neq; prodesse poterit quicquam vel obesse
Hic cantus clare quia tamen transit ad are
Sepius z bmi tantum cupit associari
Quem finire tonus vult per dsolre secundus
Si vel ad antiqui cupis hunc cantare magistri
Quem nunc finire iuvenes gliscunt alamire
Artem discamus vsum quamvis teneamus
Dupliciter scriptum cantum discamus z istum.

Capitulum primum

Sic totamq̃ manũ mage noscimus ⁊ monocordũ.

k Hic auctor ponit quoddã incidens ꝑ quod respon- det tacite questioni. Posset enĩ aliquis dicere cum cantus bmollis a gsolreut in spacio vsq̃ ad gsolreut in linea inue- niat̃ ⁊ interserat̃ inter gsolreut ⁊ csolfaut in secundo alpha beto et etiam supius in tercio alphabeto inter gsolreut in linea ⁊ inter ccsolua in spacio. vtrũ necetiã infimus inter gamaut ⁊ cfaut in primo alphabeto eodẽ modo cantus b- mollis possit haberi ⁊ decantari. Respondet auctor ⁊ dicit ꝙ bene possit ⁊ debeat fieri licet enĩ doctores musice artis infra in manu voces aptas cantui bmolli clauibus nõ at- tribuunt vt possim⁹ descendere a dsolreut vsq̃ ad gamaut ꝑ has voces la sol fa mi re ⁊ eodẽ modo ascendere ꝑ solua- turam ꝑ easdem scʒ re mi sol la. Sicut ꝑ habundantiã vo cum possumus facere a gsolreut vsq̃ ad csolfaut ⁊ etiam a gsolreut in linea vsq̃ ad ccsolua. Tamen id apte potest fie ri in instrumẽtis manufactis seu artificialib⁹: vt in mono- cordo Organis Lira ⁊ ceteris instrumentis. Et hoc sen- tit beatus Greg⁹. ⁊ om̃es antiqui scriptores musice qui no tando responsorium graduale: In sole posuit: cum consi- milibus gradualib⁹ in are ꝑ cantum bmollẽ incipiebant ⁊ in dlasolre cum sint secũdi toni apte ꝑ notam finalem finie bant quod nullatenus poterit fieri nisi ꝑ cantum bmolleʒ vt a Cfaut ad Bmi tonus ⁊ nõ semitoniũ decantet̃. Qđ optime fit ꝑ instrumenta musicalia quia cuʒ in speciebus dyapason eedem voces esse dicant̃ vt plenius infra pate- bit. Ideo ne mirum si cantus sinomenus. id est vltimo ad iunctus ⁊ inuentus qui vocat̃ alio nomine bmollis supra inter g ⁊ c locum habeat quin hoc etiã fieri possit infra in grauibus infra g grecũ ⁊ C capitale. Et sic tres cantus b- molles possunt esse ⁊ fieri: ⁊ hoc precipue in musicalib⁹ in- strumentis. Et quia moderni cantores plures cantus se- cundi toni vt graduale: In sole posuit tabern. ⁊ grecis: A summo celo: ꝯm beatum Gregoriũ ⁊ ꝯm instrumenta mu-

Hec Est dispositio monocordi. Lre eñ alphabeti cũ suis vocibus: sicut hic descripte sunt: sic in monocordo p debitã mẽsuram scribi et disponi debent vti hic existit. Linee vero breues pro ligneis gradibus posite sunt. Sed due extreme linee in fine et in principio monocordi posite significãt magadas: seu capitella corde. Circuli vero significant formam pro resonantia augenda.

cantus — duriales tres — Naturales duo — B molles duo

He quattuor dicuntur graues

He quattuor dicuntur vel finales et etiam graues

He octo claues dicunt capitales seu grosse claues. Et est primus ordo alphabeti

He tres affinales. aliqui acutas vocãt

Has quidã vocãt supacutas

Has vocãt excellentes

He octo claues dicuntur minute et acute Secundus ordo alphabeti

He dicuntur Claues geminate Et est tercius ordo alphabeti

sicalia volunt decantare p cantum bmollem qui potest es-
se z fieri in gravibus clavibus p instrumenta musicalia.
Ideo eosdem cantus qui debent in Are incipi: z in Dsol-
re finiri, incipiunt in elami z finiunt in alamire p notam fi
nalem. Et quedam alia gradualia sc3. Domine deus vir-
tutū Exarta dñe z Tollite portas zc. L quegradua-
lia antiqui incipiebant in Cfaut z p notam finalem cū sint
secundi toni finiebant in Dsolre. Moderni ꝟo incipiunt
in Gsolreut. z similiter finiunt in alamire p notam finalē
Et sic mutant debitum finem secundi toni scilicet Dsolre
z cum hoc mutant cantum in sinali suo. Ubi fit ascensus
de Elami in linea ad ffaut in spacio Ibi em̄ cantant semi
toniū vbi tonus debite iuxta Gregorium debet decantari.
Et hec omīa planius patebunt infra per duplicem notam
seu neumam predictorum gradualiū ad maiorē declarati-
onem z demōstrationem eoꝝ que predicta sunt neumato
rum seu notatorum dupliciter p claves zc. Hec tamē vt
vocem poterunt hec sung. re primam. Dicit auctor ꝙ can
tus bmolles qui infra decantant in manu p monocorda
non possunt habere primam vocem. scilicet vt. q2 in mono
cordo apte mensurato fm antiquos in gamaut sonat re et
infra gamaut non est aliqua vox. Tamen via artis mono
cordum posset formari z mensurari In quo scum hac vo-
ce vt. prima posset reperiri fm modernos vt postea pate-
bit ibi Infra g grecum zc.

Capitulū. II. de monocordo

Entio sed facta cū supra sit monocordi.

Ipsius formam nostro decet addere cordi.

De tribus alphabetis

Per multam partem quia nos haūc ducit ad artem
Et gliſcit noſter certiſſimus eſſe magiſter.
Nec ſicut reliqui precium petit ipſe magiſtri
Quamuis cantare doceat nos nocte dieꝗ
Omni pro nobis cupiatꝗ carere quiete
Ipſi ſi volumus: rei ſi nos ſociamus
Ergo ſuum varium ſtudeamus diſcere cantum
Quem donat gratis vt fons nimie pietatis
Nec perturbatur decies ſi percutiatur
Immo quando plagas centum ꝯas ſuſcipit omnes.
Non dedignando ſed mage compatiendo
Quod tua mens ſtulta nequit apte dicere multa
Concinnaꝗ ligna bene decantant ſine lingua:
Dic rogo doctorem ſi vidiſſes itaꝗ mitem
Dicere non poteris quia nullus adeſt ita mitis
Pitagoras factor cuius fuit atꝗ repertor
Iſtum doctorem tibi preſtant concaua ligna
Cum ſola corda magadis apte ſociata.

~~De tribus alphabetis~~

Ad quas stet scripta per claues cedula longa.

Que claues veras prestent ex ordine formas.

Dic lignum magadã quod sustentat tibi cordam.

Doctor prefatus pueris est consociatus.

Filia vultqȝ sua lira dici nostra magistra.

Claues coniũcte si sint in ea bene cuncte.

Hinc lyra predicti cum filia sit monocordi.

Nos ꝓpter patrem sibi dignũ demus honorem.

Ut doceat cantum nos dulciter vt monocordum.

Sequit᷑ scḋm capitulũ hui⁹ libri. In q̃ auctor tractat ḋ monocordo ꝙ varia ei⁹ mẽsura. Et diuidit᷑ istud capitulũ i q̃nqȝ ptes ꝑncipales. A In pria pte tractat auctor ḋ monocordo q̃ ad ipi⁹ dispositõ ꝛ cõmẽdationẽ seu vtilitatem. In scḋa pte de monocordo q̃ ad ipi⁹ varias mẽsuras. In tercia pte tractat auctor de monocordo scȝ q̃ ad modernorũ musicoꝝ ordinatiões. In q̃rta pte q̃ ad ipi⁹ exercitatões vt debitã vocũ pñtet ꝯsonantiã. In q̃nta pte q̃ ad cantũ in ipo seu etiã in libris decantãdũ. Scḋa ps ibi (Istinc mensurã) Tercia ps ibi (Per formatões) Quarta ps ibi: Lignifereũqȝ gradũ. Quita ps ibi. His visis variis: In pma pte autor vult sic dicere. Ex q̃ sup̃ dictũ ẽ de monocordo ꝙ pl'es voces ꝯtineat quã iũcture sinistre man⁹ ꝯtineãt. Idcirco nũc ḋ ipi⁹ forma vtilitate ꝛ mẽsura pleni⁹ ẽ ptractãdũ B Describit᷑ aũt sic monocordũ vt scribit᷑ i lib. q̃ intitulat᷑ dyalog⁹ musice artis. Monocordũ ẽ lignũ lõgũ q̃dratũ in modũ capse ꝛ int⁹ ꝯcauũ i modũ cythare sup q̃d posita corda ei⁹ sonitu varietates vocũ facile ꝯphẽdit᷑ Et ḋ ora monos

De ; Nongrerdo

quod est vnum ꝛ corda quasi vnum habens cordam. Hu
ius aūt instrumenti musici inuentor ꝛ factor fuit Pitago
ras magnus ꝛ egregius doctor ꝛ magister grecoꝝ. Et quia
valde vtile est instrumentū ad cognitionē artis musice. Jc
circo ad ipsum plene cognoscendū nostre mentis intentio
est dirigenda. Docet enī multiformiter omnium vocū de
bitam consonantiam. Unde etiam in predicto dyalogo di
cit magister discipulo: litera monocordi sicut cantilena di
scurrens est ante oculos pone ꝙ si nondum vim ipsarum
literaꝝ plene cognoscis ꝑm easdem literas ꝑcutiens cor
dam ab ignorante magistro mirifice audies ꝛ disces. Et re
spondet discipulus fere inq̄ꝫ mirabilem dedisti mihi magi
strꝫ. qui a me factus me doceat meqꝫ docens nihil sapiat ip
sum ꝓpter sapientiam ꝛ obedientiā sui maxime am plector
Cantabit enī mihi qñ voluero ꝛ nunq̄ꝫ de mei sensus tar
ditate cōmotus verberibꝫ vel iniurijs me cruciabit. Sub
iungit deinde auctor in litera ꝙ illud instrumentū musicū
scꝫ monocordū plures habet pueros scꝫ lyrā: cytharā cym
balum. ꝛ organū ꝛ sic de alijs. Eedem enī mensure que req
runt ad monocordū apte mensurandū. Etiam requirunt
ad liram quo ad duo extrema ligna in quibꝫ currunt cla
ues ꝛ quo ad capitellū siue magadam que sustentat cordaꝫ
retro ꝛ sic de alijs instrumentis musicalibꝫ.

Estinc mensuram monocordi discito puram
Ligniferans magadas ꝓpe fines ponito binas
Ad quarū primam ꝗ debes ponere grecam
Ad reliquā magadam poteris conscribere cifram.
Altera nam magada ꝓ signo stat quasi cifra
Que dū nil signet dat significare sequenti

Capitulum secundum.

Postq̃ nouē similes infra magadas cape partes
Post hoc bis binas: hinc trinas post q̃z binas
Omnes mensura claues dabit ista quaterna
Primo psimile ptem distingue nouenam
Fit tonus ad partem primā nouamq̃ ꝑ artem
Sic primā partem nouam dabit A(?)q̃ per artem
Tertia D grossum capit: a dat quintaq̃ paruū
Sextaq̃ d paruū: septima dat a tibi duplum:
Sed cum mensuras similes facis ipse nouenas
Nil dabit octaua nihil altera quartaq̃ nona
Partib9 in reliquis certas claues retinebis
Hinc et ab A partem grossa distingue nouenam
B quadrum partem primā finitq̃ ꝑ artem
Tertia dat E magnū b quintaq̃ dat tibi quadrum
Sexta dat 'e paruū b septima fert duplicatum
Queq̃ tonū partem poteris sic scire nouenam.
Si partes primas gliscis coniungere binas

Capitulum secundum

Quatuor hinc similes infra magadas cape gtes.
Ad primã partem dyatesseron adde gartem.
Partis sed relique finis tibi sit dyapente.
C grossum primam gtem fert Gq; secundam.
Tercia pars g g dyapason monstrat aperte.
Ultima pars magadã carpit cifre sociatam.
Claues consimiles similes seruant sibi formas.
Hinc infra magadas gtes similes rape ternas.
Ad primam gtem socia dyapente per artem.
Finis vult relique partis dyapason habere.
D grossum partẽ primam finitq; per artem.
Altera pars fere d paruũ gliscit habere.
Tercia pars magadam iungit cifre sociatam.
Sed bmi g mi dyp̃ente nequit sociari.
Ffaut ad clauem sursum sibi consociatam.
Sed g fa tantũ synomenũ dũ cano cantum.
Cum dyapente tonuo semper tres det sociatos.
Qui semitoniũ solum sit consociatum.

Capitulum secundum.

Quod nequit a bmi sursumque per f reperiri
Cum semitonia sursum pateant tibi bina
Nec multum tales ars curat psallere quintas.
Sed potes a bmi ternas partes sociare
Et semitonium pars prima capit propriare
Ad bmi propriam quod monstrabit tibi quintam
Quod semitonium varium psallit tibi cantum
Ac ad b quadrum iungit dyatesseron aptum
Scriptaque de bmi scribuntur bbfabmi
Post infra magadas binas similes cape partes
Primula pars vere dyapason gliscit habere
Altera pars magadam carpit cifre sociatam
Dictas mensuras ad quaslibet addito claues
F qua mensura post se dyapason habebit
Hac ad bmolle bmi dyapente tenebit
Hinc breuiter formas monocordi discito certas
Ter tonos ternis: dyatesseron itque quaternis
It dyapente tripes: dyapason fit quoque bispes) p bi pes

Capitulum secundum

Sequit secunda pars principalis: in qua auctor determinat de mensura monocordi & posse in plures ptes diuidi. ℂ Sententia huius partis talis est. quando monocordum est concatatũ & paratũ tunc ꝑe fines ipsiꝰ ponende sunt due magade. Est aũt magadũ lignũ quoddam modicum sup quod poni debet corda postq̃ monocordũ est apte mensuratum & circa primã magadam debet poni G greca litera sub hac forma Γ ad secundam ꝟo magadam poterit poni cifra quia stat tm̃ pro signo siue claue dãs formam: alijs clauibus & debite mensuram fm artem. sicut et cifra nihil signat: sed dat signare numero sequenti ordine retroclito velud magada. Postq̃ nonẽ similes infra magadas &c. Hic ponit auctor quatuor mensuras monocordi in generali: scz nouenariam: quaternariam: trinariaz & duplam. Primo cõsimilem. Hic prosequit ꝑdictas mensuras in speciali & primo primã secundo secundam &c.

Uult aũt sic dicere a prima magada ad secundam faciende sunt ꝑ circinũ nouem partes equales. Et ad finẽ prime none partis debet scribi a que facit tonũ ad g grecum. Ad finem secunde partis nihil est scribendum. Ad finem tercie none partis scribi debet D grossa litera que facit dyapente ad g grecum vel dyatesseron ad A magnũ vel graue. Quarta pars vacat. Ad finem quinte partis debet scribi a parua litera seu acuta que facit dyapente ad D grossum. Ad finẽ sexte debet scribi d parua seu acuta que facit dyatesseron ad a acutum. In fine septime ptis debet poni duplex siue supacuta que facit dyapente ad d acutum vel ad a paruũ dyapason. D Hinc & ab a &c. Hic subiũgit auctor scdam nouenariaz mensuram dicens ab A grossa vel graui litera fiant nouẽ partes eq̃les & finis prime none ptis offert b quadratũ que facit tonum ad a. Secũda ps vacat vt supra. Tercia ps offert E grossum Quarta nihil offert. Quinta ps b paruũ quadratũ acutum Sexta pars offert e acutum seu paruũ ꝑ dyatesseron. Septima pars b duplex quadratum ꝑ dyapente. Et sic ꝑ duplicẽ nouena

riam diuisionem habemus cum g greco vndecim claues. Subiungit etiam auctor in litera q quilibet tonus pote rit inueniri p nouenariam mensuram ad secundam maga dam. Ita videlicet q semper prima nona ps offert tonum ad illam clauem a qua accipis nouenariam diuisionem. E Quatuor hinc similes ec. Hic prosequitur auctor secu dam mensuram dicens. Si a prima magada ad secundas fiunt quatuor ptes equales. Prima pars facit finem p dy atesseron. Secunda ps facit per dyapente. Tercia pars p dyapason verbigra. Si a g greco fiunt quatuor partes equales. Prima pars offert C grossum p dyatesseron. Se cunda G grossum quod facit dyapente ad c. Tercia vero g paruum quod facit dyapason. Ultima vero pars pertingit ad cifram siue ad secundam magadam. Hoc idem intellige de omni alia claue p quaternam diuisionem De A grossa non est necesse fieri quaternam diuisionē .quia D grossum a acutum et a duplex quas daret secunda diuisio quaternā prius habemus p primam nouenariam diuisionem. Item a B grosso non est necesse fieri quaternam diuisionem quia per secundam nouenariam diuisionem habemus C gros sum b quadratum acutum et b duplex ipsius scilicet dya pason quas claues offert secūda quaternaria diuisio. Si autem a C faciamus quaternam diuisionem. Prima ps offert f graue per dyatesseron. Secūda pars c acutum p dyapente. Tercia pars c duplex per dyapason. F Hic infra magadas partes ec. Prosequitur auctor ter tiam diuisionem que est trimembris: dicens. Si accipis infra magadas tres partes equales. Prima pars offert diapente. Secunda pars diapason. Et hoc intellige de omni claue cuius quintam cupis habere. Sed bmi per mi diapason. ec. Hic facit auctor exceptionem ab ista ternaria mensura Dicens quando in bmi cantamus cantum bdurum nunc sursum ad quintam clauem scili cet ffaut non offert diapente . sed quando canimus cā tum bmollem accipiendo in bmi hanc Vocem fa.

Unde ad hoc q terna diuisio posset verificari a bmi: debemus facere ternã diuisionem. ⁊ finis pme partis offert semitonium inter f graue ⁊ B. q semitonium facit dyapẽte ad B grossum. ⁊ istud semitonium valde est necessarium in monocordo: ⁊ in organis. q: sine ipso non posset apte cãtari sequentia. Congaudent angelorum. ⁊ plures alij cantus Et sicut f graue per diuisionẽ quaternariã in pma parte bmollem habet p diatesseron. ⁊ p scdam ptem f acutum. p diapente. ⁊ in medio tertie ptis bmolle p acutum. Sic semitoniũ infra f graue: ⁊ g p quaternariã diuisionẽ. Primo offert b quadratum p diatesseron. ⁊ in scda pte semitoniũ inter f ⁊ g acutum: si opus fuerit p diapente. ⁊ hoc est qd autor in lra dt Scriptaq de bmi. Post infra magadas) Hic prosequit autor quartã mensuram. dicens Si infra magadas vel etiã a quacũq claue ad scdam magadã fiat binaria diuisio finis pme ptis offert diapason: vt si a greca Γ scz gama fiat binaria diuisio: pma pars offert g graue. ⁊ sic de aliis clauib F qua mensura) dicit autor q eadem mensura qua f graue facit dyapason post se eadẽ mensura bmolle: vel synomenũ ar. ese Hinc breuiter ⁊c. Hic epilogat breuiter autor predictas quattuor mensuras Et dicit / q tonus currit vbiq per diuisionem nouenariam. diatesseron per quaternariam. diapente per trinariã diapason per binariam. his habitis omes modi quibus cantus pterit ur possunt haberi. Et de his plenius tractabitur in tertio caplo. Nota bispes ponit pro bipes. quod non poterat poni in metro. quia pma breuis Et est ibi figura epenthesis. Unde. Sincopa de medio tollit quod epenthesis auget.

P Er formatores monocordorum iuniores
Infra g grecum repetitur vt f sociatum.

~~Dictis seruatis mensuris nec variatis~~

De monocordo

Dictis seruatis mensuris nec variatis
Ut sine defectu vocum bmollis haberi
Inferius valeat: cantus pleneq3 doceri
Qui cantus manui nequit in solfa sociari
Sed talem cantum monocordum dat tibi tantum
Et tunc vocem re sibi gamant applicat apte
Hinc a mi.b fa:c sol:d concinit z la
Sursum sic ela manui sit consociata.
Ternus b durus q la bene sit soniturus.
Cumq3 nouem partes recte formabo per artes
F infra grecum g' claues fert nisi quinq3
Prémula g grecum fert pars. C tertia grossum
Quintaq3 B grossum.c sexta dabit tibi paruum
Septima pars vere g paruum gliscit habere
Tot fert g grecum tot post dabit A inde grossum.
Quas prior et trina fert pars quint septima sexta
Et sic quindenas per tres queo carpere claues
Hec poterit cuncta monstrare proportio quadra,

D

Capitulum secundum

Per varias claues diuisim consociatas.
Hinc semitonia studeas ingnoscere plura
Que bene formato cupiunt addi monocordo
A bmi nonies similes tu diuide partes
Ultima quod magadam tangat pars fine locatam
Et semitonia poteris reperire quaterna
Nil dabit octaua, nihil altera, quartaque nona.
Partibus in reliquis sed semitonia cernis
Sic a bmolli quod vult precedere bmi
Quatuor consimiles partes distinguere debes
Et semitonia poteris cognoscere plura
Sicque sonum clarum tibi monstrabit monocordum
Lignifemumque gradum vox quevis captitat aptum
Qui cordam tangat vox vt sonitum bene tangat
Per palmamque leuam monocordi tangito cordam
Quem iuxta magadam per palmam tangito dextram.
Quando monocordis varium cantum sociabis.

B Sequitur tertia pars huius capituli. In qua autor determinat de formatione monocordi secũdum modernos musicos. Et vult sic dicere. ut cantus bmollis siue sinomenius plene sine defectu possit haberi. moderni musici infra g grecum ponunt f cum hac voce vt. a qua per nouenariã mensuram inueniunt g grecum. & ab eadem f per quaternariam diuisionem habebunt primo dyatesseron per bmolle. & sic de aliis. Semper enim predicte quatuor mẽsure stãt in sua virtute de vna claue ad aliam. (Dictus seruando) Autor f e vult dicere sicut supra dictum est. q Γ grecum per nouenariam diuisionem offert quinque claues. & A grossum similiter quinque. Sic f infra g grecum per nouenariam diuisionem offert quinque claues. per primam partem g grecũ per tertiam partem E grossum. per quartam
per quintam B grossum per sextam c paruum & per septimam g acutum Notandum q antiquissimi musici in Γ faut sub grecis literis & clauibus incipiebant monocordũ & octo tantum gradibus & vocibus vtentes. que voces pro cãtu tunc habito sufficiebant. Deinde successores illorum semitonium premiserunt a hmi incipientes monocordum

D Post hec Ptolomeus rex egypti A graue sub idiomate suo premisit. & tunc translata musica a greco in latinum latini septem primas literas alphabeti in monocordo disponebant. Postmodum per illorum successores eedem litere duplicabantur. Postea g grecum scilicet Γ premittebatur in signum. q musica pro maiori parte fuit a grecis adinuenta Postremo dominus Guido trinum alphabetum per claues duplicatas. & insuper b molle. seu rotundum b addidit & in secũdo & tertio alphabeto. scilicet in acutis & superacutis vocibus. Ultimo autem bmolle infra in grauibus monocordo superaddebatur. Et deinde longo tempore transacto per modernos ac posteros musicos hec litera f cum hac voce ut prima monocordis preponatur: ne vllus defectus infra in cantu bmolli permaneret. sicut etiam supra extra manum. et in ipso monocordo: circa finem: prope magadam

Capitulum secundum

poni poterit eela sine e litera cum hac voce la. ne tercius b duralis cantus paciat defectum vltime vocis scilicet la. Ulterius notandum quod plura semitonia in lira monocordis et organis sunt necessaria sicut infra quaslibet duas claues que tonum faciunt inuicem semitonium poterit poni. Ad inueniendum autem illam per debitam mensuram: scire debes quod a b mi per b quadrum debes mensurare nouem partes equales vsque ad secundam magadam et finis prime partis offert certum semitonium inter c et d graues. Finis secundo tercie partis fert semitonum inter f et g graues. Finis quinte partis fert semitonium inter c et d acutas. Finis sexte partis fert semitonium inter f et g supacutas. Ligniferumque gradum. Sequitur quarta pars in qua auctor ostendit qualiter debeamus nos exercere in monocordo et patet satis lucide in textu:

Ad pleniorem prescriptarum mensurarum cognitionem Nota in arismetica sepe legitur dupla proportio sesquialtera sesquitercia et sesquioctaua Proportio autem est similitudo qua numeri se ad inuicem habent. Dupla igitur proportio est vbi maior numerus minorem bis in se continet. vt vnitatem binarius: binarium quaternarius. trinarium senarius. et sic in infinitum quia numerus est multiplicabilis in infinitum: vt patet quarto Phisicorum. Sesquialtera autem proportio est vbi maior numerus minorem totum in se continet. et eius alteram partem. vt binarium ternarius. quaternarium senarius septenarium nouenarius: octonarium duodenarius et sic de aliis. Sesquitercia proportio est vbi maior numerus minorem totum in se continet: et eius terciam partem vt ternarium quaternarius senarium octonarius nouenarium duodenarius et sic de aliis Sesquioctaua proportio est vbi maior numerus minorem totum in se continet. et eius octauam partem: vt octonarium nouenarium. Secundum autem proportiones in mensura considerantur. Erit enim dupla proportio: vbi maius spacium minus bis in se continet. Dupla igitur proportio est exemplar dyapason. Omnes enim eius species in duobus passibus fiunt. Sesquialtera proportio in mensura

est ꝓportio. vbi maius spaciū minꝰ in se ↄtinet ⁊ eiꝰ alteram partem. Et hec est exemplar dyapente cuius omnes species fiunt in tribus passibꝫ. Sed sesquitercia ꝓportio est vbi maius spacium in se continet totū minus ⁊ eius terciam partē ⁊ est exemplar dyatesseron. cuius omēs species quatuor passibus fiunt. Sesquioctaua autē ꝓportio est in mensura maior intercapedo minorē totā in se continet ⁊ eius octauam partem sicut dictū est in octo ⁊ nouem. Hec etiam forma est toni cuius omēs/ vt ita dicam/ species nouenario passu fiūt K. Unde verius ⁊ recenius epoctos dicitur quasi tonus hoc enim nomen habet ꝓportionaliter eo q̄ sit sup octo. Tonus autē dicitur a tonando .i. sonando. Ea igitur ꝓportione qua quilibꝫ maior numerus vel maior intercapedo minorem superat vel minor supatur a maiore. Eadem cuius dicte vocis prior sonus supat posteriorem vel posterior superat priorem in grauitate ⁊c.

Sequitur notabile.

De monocordi compositione compendiosam notam doctrinā.

Per mediū ligni in quo ipse ↄficere volueris lineā trahe occultā. Et in principio eiusdem linee comodose circa finē accipe punctū circa quem signa f ⁊ ibi debet poni prima magada. Post hoc frange circinū vt ab eodē puncto in ea linea sm longitudinē ligni poteris nouē habere diuisiōes q̄s figura p puncta ⁊ in primo puncto pone Γ ut. In secundo nihil. In tercio Cfaut. In quarto nihil. In quinto gsolreut. In sexto csolfaut. In septimo gsolreut acutū. In octauo nihil. In vltimo ꝟo pone cifram que habet locum secunde magade. Post hoc a Γ ut vsqꝫ ad secundā magadā nouē fac ptes p nouē pūcta signādo eas. Et in primo puncto pone Are. In tercio dsolre In quinto alamire. In sexto dsolre. In septimo alamire. Deinde ab are ↄsilr fac nouē ptes vsqꝫ ad secundā magadā. In pmo pūcto pone bmi. In tercio Elami. In quinto bmi in bfabmi. In sexto elami acutū. Et in septimo bmi in bfabmi

Capitulum secundum

Deinde incipe a prima magada vicȝ ab f infra gamaut et vsqȝ ad secundā magadā quatuor fac partes. Jn prima pone bfa infra bmi graue. Jn secunda pone ffaut. Jn tercia ffaut acutū. Deinde incipe a bfa infra bmi graue et ab eo fac ꝯsimilr quatuor diuisiones vsqȝ ad secundam magadā Et in prima pone b semitoniū inter dsolre ⁊ elami. Jn secūda pone bfa ī bfabmi. Jn tercia pone bbfa in bbfabmi. ~~Jn tercia pone bbfa in bbfabmi~~. Deinde a bmi graue incipiendo vsqȝ secundam magadā nouē fac partes. Jn prima pone b semitoniū inter csaut ⁊ dsolre. Jn tercia b semitoniū inter ffaut ⁊ gsolreut. Jn quīta pone b semitoniū inter csolfaut ⁊ dlasolre. Jn secta b semitoniū inter ffaut ⁊ gsolreut acuta. Et in septima si placet b semitoniū inter ccsolfa ⁊ ddlasol. Deinde a semitonio inter dsolre ⁊ elami incipiēdo fac quatuor ptes ad secundā magadā. Jn prima signabis b semitoniū inter gsolreut ⁊ alamire. Jn secunda b semitoniū inter dsolre ⁊ elami. Jn tercia fac b semitoniū qd erit inter ddlasol ⁊ eela ⁊ hoc si placet ⁊ terciam diuide in duas partes ibi in medio habebis b semitoniū inter gsolreut ⁊ aalamire. Postea incipe a csolfaut ⁊ fac duas ptes vsqȝ ad secūdā magadā ⁊ in medio pone ccsolfa. Similiter fac a dlasolre ⁊ in medio pone ddlasol. Sic etiā a b elami acuto duas fac ptes ⁊ in medio pone eela extra manum. Et sic complebitur monocordum.

Sequit̄ forma monocordi in arcu papiri signata.

His visis varium ꝑerato discere cantum.

Sed primo faciles cantus addiscere debes.

Vtꝫ onesunt doctor o rex subiungito lector.

Jnclita regina prece tua virgo Katherina.

Ad verum syna duc nos vbi nulla ruina.

Agno nos cristo iungas pia quesumus agnes.

Post alleluia cane: sponsa dei speciosa.

Hinc sanctus iunge cristi de virgine matre.

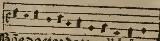
Versibus adiunctis fons dulcoris mel amoris.

Agnus subiungas miserereq3 ter supaddas.

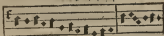
Discas in sole post dupliciter graduale.

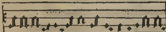
Tollite cognosce mox dupliciter graduale.

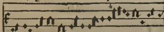
Sequit quinta pars huius secundi capituli principalis q̄ non indiget multa verbox doctrina z diuisione. Sed magis de nominatione z operatione. In ista enim parte auctor cātus varios. Primo descendentibus musicam magis vtiles prius annumerat deinde annumeratos cum nota subiungit vt sunt bone doctor z sic de aliis. Hec cantio ad exercitationem incipientium solmisare. poterit incipi in omni claue in qua hec vox la inuenit videlicet in vtroq3 elami in vtroq3 alamire in dlasolre z in ddlasol. Tamen magis proprie imo proprissime incipit in alamire z finitur in dsolre cum sit primi toni.

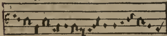

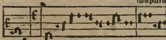
Capitulum secundum

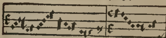

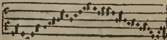

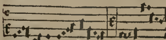

De monocordo.

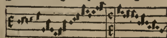

Alle lu ia

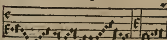

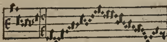
Inclita regina prece virgo tu

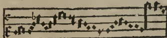
a Ka the

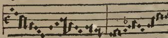
rina ad vex sina duc nos

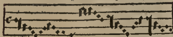
vbi nulla est rui na.

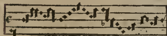
Alle luia.

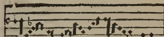
A gno

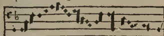
nos cri sto

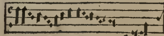
iun gas pi

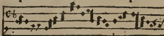
a quesum⁹ ag nes.

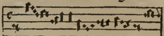
Alle lu ia

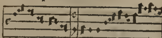
Spon sa de i speci

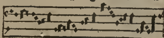

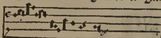
o sa mar ga re

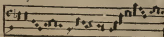

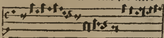
ta vernās rosa de hac valle la

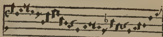

crimosa. tua p̄ce graciosa nos

perduc ad regna ce li gau

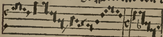

dio sa

Sanctus. Sanctus. Sanc

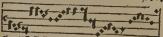

t⁹ dn̄s de⁹ saba. Fons dulcoris

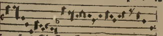
ãoris ihũ filii ỽgi ꝯplẽi sũt celi ꝛ

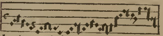
terra gloria tua osãna in excel

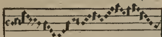
sis Bñdict⁹ marie fili⁹ qui vẽit

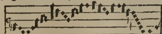
i noie dñi Sax ãoris pax placo
ris virtus

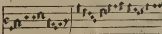
almi numini, osãna in excelsis

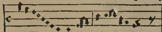
Agnus dei qui tollis peccata

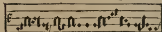
mū di miserere miserere mise-

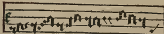
rere nobis dona nobis pacez

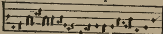

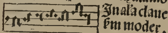
dona nobis pacem

In sole posuit tabernaculum

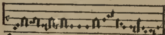

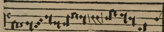

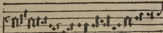

In alʼa claue
fm moder.

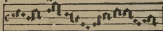
Aliud graduale.

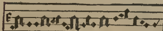

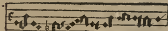
spõsus pcedēs de thalão su

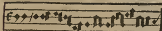
o

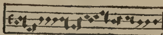
Tollite por tas prin ci

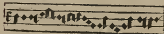
pes ve stras

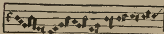
r eleuamini por te

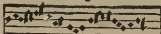
eter nales et

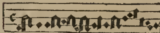

uit oi bit

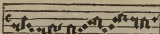

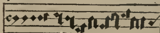
rex glorie

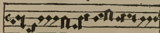

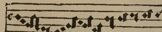
Tollite por tas prin ci

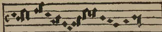

pesve stras

z eleuamini poz te

eterna les z

introi bit

rex glozie

Capitulum terciū de modis.

INde modos ſurſum tendentes atqꝫ deorſum
Hec per ſubſcripta poteris cognoſcere dicta
Ter tria iunctoꝝ ſunt interualla modorum.
In quorum formis cantus contexitur omnis.
Antiqui libri ſicut tibi dant reperiri.
Uniſonus primus: ſemitoniumqꝫ ſecundus.
Tercius inde modus tonus eſt de iure locatus.
Eſt ſemiditonus quartus: ditonus quoqꝫ quintus.
Eſtqꝫ modus ſextus dyateſſeron bis ſociatus.
Septimus inde modus tibi ſit dyapente vocatus.
Hinc ſemitonium dyapenteqꝫ conſociatum.
Inde tonum iunge ſociatum dyapente.
Sicqꝫ modi cuncti conſueti ſunt numerati.
In ſemitonio mi non poteris breuiari.

Capitulum tercium

Dictio q̄ valeat hec metro consociari.

Consimiles voces liber hic prefert tibi plures.

Ut per se curta fiat tibi syllaba longa.

Quod mihi prudentes ignoscere posco legentes.

Cum metrum tales poscat sicp onere voces.
Hic incipit terciū capitulū hui⁹ libri. In quo autor tractat de modis quib⁹ omis cantus ꝯtexitur. Et diuidit hec pars in duas ptes. In prima pte premittit auctor materiam istius capituli: In secunda pte ꝓsequit illam. Secunda pars ibi. Ter tria iunctor. Uult ergo sic dicere auctor Postq̄ supra in primo ⁊ secūdo capitulis didicisti tria alphabeta vocibus musicalibus adiuncta cū pluribꝰ aliis incidentibus. Nunc discere ⁊ studere debes modos quibꝰ oīs cantꝰ contexit. Quicunqꝫ em̄ cantandi peritiam conat adipisci illi nō solū que prescripta sunt sufi .cere possunt. Uerūetiā ea que sequunt summope sūt notanda cū sint valde necessaria. ¶ Per tria iūctor. In ista parte ꝓsequit auctor materiā p̄missam ⁊ diuidit hec pars in tres ptes In prima pte diuidit auctor modum de quo specialiter hic tractat in nouē species. In secūda pte prosequit easdem species p descriptionem. In tercia parte prosequitur ipsas per cantus demonstrationem. Secunda pars ibi. Unisonus voces. Tercia pars ibi. Prescriptosqꝫ modos. Adhuc prima ps diuiditur in duas. In prima parte facit auctor quod iam dictum est. In secunda parte excusat se de quadam redargutione seu obiectione que possit sibi fieri. Secunda pars ibi. In semitonio. In prima parte dicit auctor quod ter tria id est nouem sunt interualla modorum quibus cantus contexitur et hoc intellige de modis ab antiquis musicis seruatis. Hic notare debes q̄ quando vna vox di

De modis

stat ab alia gravitate vel acumine sive intensione aut remissione talis distantia intervallum vocat. Huiusmodi autem intervalla a musicis modi vocantur. Unde etiam sic describitur ab egregio doctore Boetio intervallum. Intervallum est soni acuti gravisque distantia. Et eodem modo modus prout hic sumitur poterit describi. Et quia intervalla prout musici ipsis utuntur novem modis fiebant. Ideo etiam novem sunt modi et hos modos auctor secundum ordinem annumerat in textu. Primus enim modus vocatur unisonus secundus semitonium. et sic de aliis. In semitonio. Hic auctor excusat se de quadam obiectione que posset sibi fieri. posset enim sibi obiici. quod male posuisset hanc dictionem semitonium in metro sive in textu quia altera syllaba est brevis secundum regulas quam tamen quam ipse posuit longam. excusat se de hac syllaba et de quibus dam aliis consimilibus syllabis. Dicens quod ad hoc compulit ipsum necessitas metri. Unde huiusmodi delictum postulat sibi a discretis lectoribus huius libri ignosci.

Unisonus voces similes sociat tibi plures

Connectens re re mi mi voces similesque

Sicque manus cunctas modus hic sociat sibi voces

Sed semitonium fa mi sociat sibi tantum

Si tendas supra vel declinaveris infra.

Per septena loca que sunt manui sociata

Sed semitonia lira plura dat et mono corda:

Quam manui supra per claves sint sociata.

Si preter voces fa mi socias tibi binas

Capitulum tercium

Esse tonum dicas: varias species fugaddas.
Ut re cum mi re: fa sol sol la superadde.
Ut re, septenis vicibus re mi tot habetis.
Fa sol septena loca dant sol la quoqꝫ sena.
Sic loca bis dena septemqꝫ tono sociabis.
Tota quando manum per iuncturas peragrabis
Hinc semiditono voces tres consociabo.
Ut tonus ꝛ fa mi sint semper consociati.
Exinde primū re fa mi solqꝫ secundum.
Vel, fa re primū dicas sol miqꝫ secundum:
Re fa septenis vicibus mi sol tot habebis.
Sic semiditono loca bis septem sociabo
Linea si primam vocem capit addit et imam:
Primam si spacio do ternam consociabo.
Ad ternam vocem ditonus prebet tibi saltum
Includitqꝫ tonos binos infra vel in altum.
Ut mi cantando vel fa la consociando.
Ut mi septenis vicibus: fa la capesenis.

Sicq; manu diton os tredecim dic esse reperto s.
Linea si captat primã ternam simul aptat.
Primam si spacio do ternam consociabo.
Quatuor ac voces dyatesseron associatas.
Cum semitonio binisq; tonis sociatis.
Claudit in exemplis vt plane nostis in istis.
Ut fa vel sol re mi la si vis sociare.
Ut fa septenis vicibus re sol tot habebis.
Mi la per cantum vicibus sex iungito tantum.
Et sic bis denis vicibus dyatesseron addis.
Tritonus ad vocem quartam posset retineri.
Cantus quem raro quorundam vult adhiberi.
In quo vix poteris consonancia dulcis haberi.
Ergo cõmunis cantus cupit hunc remoueri.
Musica dulcisonas cũ poscat carminis odas.
Per voces quantas soli dyatesseron aptas,
Tritonus inq; manu raro posset retineri.
Cantus cõmunis si glisceret hunc adhiberi.
Ffaut huncq; modum prestabis cum bfa bmi.

Capitulum tercium

In qua si claue remouendo fa retines mi.
Vel si fa retines, elami sursum quoqꝫ poscas.
Dat voces quinqꝫ tibi contextas dyapente.
In quibus est solum semitonium sociatum.
Nam semitonia nunqꝫ sociat sibi bina
Infra si saltum cupias fieri vel in altum.
Cantando re la sol vt, mi, mi quoqꝫ fa fa.
Vt sol septenis vicibus tibi dat dyapente
Sex vocibus is la re post consociando repente.
Mi mi ter reperis fa fa quoqꝫ ter superaddis:
Sic vicibus denisqꝫ nouem dyapente tenebis.
Linea si recipit primam quintam sociabit.
Primam si spacio do quintam sociabo.
Dat semitonium dyapenteqꝫ consociatum
Sex voces duo quis fa mi semper sociabis.
Si tendas supra vel declinaueris infra:
Iste modus mi fa vel re fa fert sociata.

Mi fa ter reperis quater hinc fa sociabis.

Sic loca septena modus hic seruat sine pena.

Linea si primã recipit spacium capit imam.

In spacio prima viceuersa distat ab ima.

SEx vocesq̧ dato dyapente tono sociato.

Per saltum solum quibus est fa mi sociatũ

Sicut in exemplis vt la: mi req̧ videbis.

Per loca sex vt la voces conectere cura.

Sed vicibus ternis mi re tu consociabis:

Sicq̧ nouem vicibus fiet modus iste repertus.

Linea si primam recipit spacium capit imam

In spacio prima viceuersa distat ab ima.

Extremosq̧ modos cantus raro sibi binos

Jungit sed reliquos septenos sepius addit.

In ista pte describit auctor species modorum prius annumeratas. Et diuidit hec pars in duas ptes. In prima parte facit auctor qd dictũ est. In secũda pte subiũgit quasdã additiões. Secũda ps ibi (Addit inde modus dyapasen consociatus) Adhuc prima ps posset diuidi in nouem ptes sm q̧ auctor describit nouẽ modos. Partes patebũt infra

per ordinem. Item quelibet illarum nouem partium potest diuidi in duas seu in plures ptes fm q autor d'scribit pmo modū ⁊ deide subiūgit exēpla: ⁊ postmodū ondit qt sūt spēs cuiuslibet modi seu qtiens quilibet modus fieri posset cū quibusdam alijs incidentibus vt infra patebit studioso lectori B (Unisonus voces) Dicit ergo primo sic Unisonus. est primus modoꝝ et habet fieri scꝫ qñ eadē vox sepius repetit scilicet vt vt. re re. mi mi. fa fa. sol sol. la la. Et sic etiā descendendo, put euidenter ptꝫ in antiphona. (Factus est repente de celo sonus. Huic aūt modo nō competit ita ꝓprie prescriptio modoꝝ prehabita sicut ceteris modis sicut etiam noīatiuo casui in grāmatica nō competit ꝓprie descriptio casus. cū a nullo cadat sed ceteri casus cadunt ab ipso Sic etiā vnisonus. vbi nō est distantia vocū q: ibi nō sūt diuerse voces i spec e. sꝫ bñ in nūero. Sed semitoniū. Semitonium est associatio duaꝝ vocum inuicem minus plene sonantium vt si fiat ascensus de mi ad fa vel ecōuerso descensus: Et dicit semitoniū a semis semi quod est impfectū ⁊ tonus quasi imperfectus tonus. Et non a semis semissis quia sonat dimidiū: q: si semitonium esset dimidius tonus: tunc vt constaret ex vna voce que est medietas toni ⁊ nō ex duabus. sed semitoniū constat ex duabꝫ vocibus ergo semitonium non est dimidius tonus. Etiam si semitonium esset medietas toni tunc tonus diuiderek in duo equalia qd est impossibile ꝯtra oēs musicos ergo semitoniū non est medietas toni. sed tonus impfectus. Et nusq̄ fieri potest nisi de mi ad fa p descensum ⁊ potest fieri septies p claues manus pluries pō p instrumenta musicalia. Si preter voces. Tonus est perfectū spaciū duarū vocū inuicē plene sonantium Uel tonus est associatio duaꝝ vocum inuicē pfecte sonantium qd redit in idem siue fiat intensio siue remissio vt si iūgas has voces vt re vel mi re ⁊ sic de alijs oībus vocibus. Hijs duabus fa ⁊ mi exceptis que cū cum alijs vocibꝫ sursum vel infra iuncte constituunt tonum. vt cantando re mi

vel fa sol. Et econuerso mi re. vel sol fa. Et dicitur tonus a tonando. id est fortiter sonando. habet em̄ fortem sonum respectu semitonij. et fit ꝑ claues manus viginti septem vicibus. Duic semiditono. Semiditonus est spacium continens semitonium ⁊ tonum. Uel est associatio semitonij et toni. Et habet duas species de re ad fa vel de mi ad sol ⁊ eco̅uerso. Et potest fieri per claues manus quatuordecim vicibus. Nota etiam si prima vox ponitur in linea. Tercia finaliter in linea est ponenda et econuerso. Similiter si ꝓma continet spacium similiter et tercia fit em̄ semper ad terciaz vocem semitonio incluso. Ad terciam vocem. Dytonus ē interuallum seu spacium continens duos tonos ⁊ fit similiter de vna voce ad terciam semitonio excluso. Et dicitur a dya quod est duo ⁊ tonus quasi duos continens tonos. sicut semiditonus a semitono ⁊ tono dicitur. Et habet dytonus duas species ascendendo de vt ad mi ⁊ de fa ad la vel econuerso descendendo. Et habet fieri tredecim vicibus ꝑ voces manus. ¶ Linea si primam. Notanduz ꝙ auctor in hoc capitulo vtitur frequenter illa figura que dicitur Epimone que tamen figura potest dici color rhetoricalis ꝺ qua dicit auctor Grecismi. Epimone sententia fit crebro repetita Interscalares versus istud manifestant. Sicut ꝑ in theodolo frequenter seruitur. Cede dies celo quia nescit cedere virgo. Impia quid dubitas o deianira mori. Et dicitur ab epi quod est supra ⁊ monos quod est vnuz quasi vnius posite supradicte sententie repetitio. Uersus autem. Interscalares dicuntur per scale similitudinem: quia sicut in scala plura spacia ponuntur inter gradus sic ⁊ versus. Interscalares alijs versibus multo ne̅s interponuntur sicut freq̄nter apparet in Ouidianis ⁊ in pluribus alijs libris. Quatuor ac voces dyatesseron associatas. Dyatesseron ē sext⁹ mod⁹ ⁊ ē interuallū seu spaciū ꝯtinēs duos tonos ⁊ semitoniū et

habet tantũ fieri quando fit intensio vł remissio de vna voce ad quartam vocẽ. Et dicit a dya quod est de et tetras vel tesseron quod est quatuor. quia su vt dictũ est quando itur de vna voce ad quartã semitonio semꝑ intermixto. Continet aũt tres species. Prima est de vt ad fa. Secunda de re ad sol. Tercia de mi ad la ꝛ semꝑ econuerso. Et dicit autor in litera q͛ fit viginti vicibus ꝑ voces manus (Tritonus ad vocem. Hic auctor videat defectuosus in modis quibus cantus conte͠xit) Dicit quod aliqui cantores addunt tritonum ad quartam vocem q͛ continet tres tonos sꝫ raro vtimur illo in cantu. Inueniť tamẽ in repetitione inuitatoriorũ que ascribunť venite septimi toni vt in inuitatorio Aue maria: dñs tecum. Seculoꝝ amen: dñs. Et habet fieri ab ffaut ad bfabmi ꝑ cantum b durum vel a bfabmi ad elami sursum ascendendo ꝑ cantum bmollem. Sed quia raro inueniť. Jccirco a paucis musicis poniť cũ non habeat tantam dulcedinẽ sicut dyatesseron ad quartã vocem qui modus dyatesseron includit semꝑ semitonium Sed tritonus includit tres tonos semitonium excludendo q͛ semitonium dulcedinem cantui frequenter adducit ꝛ administrat ꝛ ob hoc tritonus minus curatur. licet interdũ reperiať vt supͣ dictum est ꝑ repetitionem inuitatorioꝝ (Dat voces quinq͛ Dyapenteest septimus modus ꝛ consta. ex tribus tonis ꝛ semitonio intermixto. Et dicit a dya quod est de ꝛ pentha. quod est quinq͛: q͛ constat ex quinq͛ vocibus. Habet enim plus vno tono q͛ dyatesseron: ꝛ quatuor habet species Prima est de vt ad sol. Secunda de re ad la. Tercia de mi ad mi sine mutatione. Quarta de fa ad fa ꝛ semꝑ econuerso. Et xit. vicibus inuenitur ꝑ totam manum. Subiungit etiaꝫ auctor in litera q͛ si prima illarum vocum ponitur in linea. Similr ꝛ quinta ꝛ idem intellige de spacio que omnia sub tali exemplo patent per solfami. D (Dat semitoniuꝫ) Octauus modus vocať semitoniũ cũ dyapente. ꝛ constat hic modꝰ ex semitonio ꝛ dyapente. Et fit de mi scḋe dispositiõis vocũ ad fa q͛rte dispositiõis vicꝫ ab elami ad csolfautꝫ

e conuerso. et in pluribꝫ alijs locis. Habet em̄ semꝑ fieri de vna voce ad sextam ascendēdo ⁊ descendendo ita ꝙ duo se-mitonia semꝑ sint itermixta. Et fit duobꝫ modis de mi ad ⁊ econuerso ⁊ de re ad fa ⁊ ecõuerso. Fit aūt ter de mi ad fa. Primo ab elami in spacio ad csolfaut. Secūdo ab alamire in linea ad ffaut in spacio ꝑ cantū bmollē vt sepius patet in antiphōa Alma redēptoris. Tercio modo ab elami ī li-nea ad csolfa ⁊ ecõuerso. Quater ꝟo de re ad fa. Primo ab are ad ffaut ⁊ econuerso. Secūdo a solre ad bfabmi ⁊ ecõ-uerso ꝑ cantum bmollē. Tercio ab alamire ꝑ cantū bdurū ad ffaut in spacio. Quarto a dlasolre ad bbfabmi ꝑ cantū bmollem. Et hic modus fit septies in manu. Et subiungit auctor in litera. Si prima vox ponit̄ in linea. Sexta ponē-da est in spacio ⁊ econuerso. si prima vox ponit̄ in spacio se-xta vox ponit̄ in linea. (Sex vocesqꝫ dato) Tonus cū dya-penthe est nonus modus ⁊ constat similiter ex sex vocibus ex tono videlicet ⁊ dyapente vno modo tantū semitonio in-termixto. Et fit duobꝫ modis vicȝ de vt ad la ⁊ de re ad mi. Sex vicibꝫ de vt ad la. ⁊ tribus vicibus de mi ad re. Prīo a dsolre ad bfabmi ꝑ cantum bdurūȝ qui semꝑ requirit mi in eadem claue. Secūdo a dlasolre ad bbfabmi ꝑ eundeȝ cantum. Tercio ab elami in linea ad gsolreut descendēdo vel ascendendo ꝑ cantū bmollē. Si aūt in isto modo ꝑma vox ponat̄ in linea sexta vox ponit̄ in spacio ⁊ ecõuerso. Ex-tremos modos. Hic vult autor ꝙ vltimi duo modi raro po-nunt̄: ⁊ hoc s̄m antiquos. In nouis aūt hystorijs pluries reperiuntur.

Dditur inde modus dyapason consociatus.

Octo coniunctas semꝑ seruans sibi voces.

Infra si saltum fieri cupias vel in altum.

Per totamqꝫ manum noscas hunc currere saltum.

Capitulum tercium

Huncnon in numero prescriptorum numerato.

Extatiste modus vocum ꝯcordia dictos.

Nam voces summas semper cōcordat ad imas.

Huncqꝫ modum veteres tenuerunt atqꝫ moderni.

Sicut perscripta veterum poterit bene cerni.

Linea si primam: ꝯcepit spaciū capit imam.

In spacio prima viceuersa distat ab ima.
In hac pte subiungit autoꝛ quasdā additōes. Et diuiditur hec ps in duas ꝭm ꝙ autoꝛ facit duas additones. Secūda ps ibi. In cantuqꝫ rudi. E In prima pte dicit autoꝛ ꝙ predictis nouem modis addit quidam alter modus q̄ vocatur dyapason qui a quibusdam non dicitur modus ſꝫ cōsonantia seu equacia nominatur equat eīn summas voces ad imas Dyapason eīn a qualibet voce seu claue ad consimilem. i. suam octauā ꝫ eleuatur ꝛ deponit vt a gamaut ad ꝯsolreut ꝛ ab vno dsolreut ad aliud ꝛ ab are ad alamire ꝛ ecōuerso ꝛ sic de aliis clauibꝫ. Dr̄ aūt dyapason a dya qđ ē de et pan quod est totū ꝛ son qđ est vox eo ꝙ in se cōtinet oēs voces. In pdictis aūt modis quilibet se exerceat qui aūt tam ī predictis q̄ȝ subscriptis modis: hac exercitatione vult gra uarit ediꝛ: nec vnāquamqꝫ vocem ad aliam apte compararet p modos ita vt in articulis manus seu in cantu quo intervallo vnaqueqꝫ vox ab altera distat ppēdere valeat: sciat in pcedētibꝫ pculdubio in vanū laboꝛasse ꝛ fere omnē diligentiā pdidisse. Nota etiā ꝫ ꝙ si prima vox p dyapason ponitur in linea. sua octaua poni debet in spacio. ꝛ ecōuerso. F Dicit etiam autoꝛ in litera ꝙ iste modus seruatus ē tāȝ ab antiquis q̄ȝ a modernis. In libro eīn qui vocatur dya-

De modis

logus musice vbi vnisonus semitoniū cum dyapente et tonus cum dyapente ꝛ illi modi qui fiunt ad septimā vocem penitus obmittunt. Dyapason inter alios modos septem ponitur quibus antiqui vtebantur. quos etiam Virgilius in bucolicis vocat septem discrimina vocum quibus modis moderni addiderunt vnisonum ponētes illum primum ꝛ vocantes abusiue modū. sicut grāmatici nominatiuū casum. ꝛ q̄plures tamē cōputant tm̄ nouem modos vocum qꝛ dyapason obmittunt cū supra dictis modis ad vocē sextam ꝛ septimā ob rarum in cantu eoꝝ vsum.

In cantuqꝫ rudi quidam iuntere moderni.
Voces septenas vno saltu sociatas.
Huncqꝫ modum cuncti veteres spreuere magistri.
Cum nomen proprium sortiri non queat vnum.
Hec ratio nulla papali nec data bulla.
Cum vox bina modos possit sibi iungere binos.
Et vox trina modos valeat tibi tradere binos.
Et vox sena modos prestare queat tibi binos.
Vt tibi prescripta plene dant noscere dicta.
Sic septena modos poterit vox tradere binos.
Nomina que bina sibi seruant appropriata.
Est semiditonus prior ꝛ dyapente vocatus.

Capitulum tercium

Sed nomen dytonus fert cum dyapente secundus.

Ut soluatura vigili dat noscere cura.

Hosq; modos clerus gliscit seruare modernus.

Preter predictos in ter terni numeratos.

Sic tredecimq; modi p te poterunt numerari.

Tritonus inclusus si sit quem raro dat vsus.

Sed sup octauam nullus quit scandere vocem.

Nam voces octo dyapason solus habebit.

Inter quas voces modus alter quisq; ma.iebit.

Ergo modum quenq; dyapason continet in se.
H Hic facit secundam additionem dicens q quidã modemi in cantu suo iungunt septem voces vno saltu q̃ modus ab antiquis non curabatur eo q non poterat sortiri vnum nomen speciale quod quidam dixerunt. Sed hec ratio nulla: quia sicut ad duas voces duo possunt esse modi. vt semitonium et tonus: ⁊ duo modi ad terciam vocem. vt semiditonus ⁊ ditonus ⁊ duo modi licet raro ⁊ ad quartam vocem scilicet dyatesseron ⁊ tritonus ⁊ duo modi ad sextam vocem vt semitonium cum dyapente et tonus cum dyapente. Sic etiam duo modi possunt haberi ⁊ fieri ad septimam semiditonus cum dyapente et dytonus cum dyapente quibus modis plures moderni in suo cantu vtuntur q optime fieri potest ex arte. Si enim licitum est per ;dyapason ascendere ab vna voce ad octauam et per reliquos modos infra octauam vocem de vna voce ad

quamlibet aliam licitum est etiam fieri ad septimā.licet eñ hoc nō sit semper factum per cōmunem cantum:potest tamē fieri.qz cuius libet artis possunt fieri que nōdum in omni sunt vsu.nec tñ propter hoc autor huius cantōnis (Ter terni sunt modi) iudicādus est oberrasse:ob hoc qꝛ modos ad septimam vocem non posuit quia suo tempore non seruabantur.quamuis nūc per modernos seruent̄ in nouo cātu

P Rescriptosqꝫ modos plures dabit ordine iūctos

Cantio ter terni:quam cantent quiqꝫ moderni.

Cantus datqꝫ modos veteresqꝫ modernos

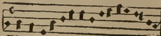
Ora voce pia pro nobis virgo maria

Tritonus exclusus si sit quē raro dat vsus

Quos cantus binos cum neuma consociatus

Propter clericulos istinc subiungo nouellos.

Sequit̄ tertia ps principalis huius capitli. In qua auctor predictos modos omnes declarat:per duarum cantionuz In quarum prima prescripti nouem modi magis vsitati cū dyapason declarantur In secunda vero cantione:que per totam currit manum:varie species cunctorum modorum taz antiquorum qꝫ modernorum (solo tritono excepto) declarantur.sicut patere poterit lucide per ipsius soluaturam.

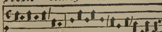

Ter tni sūt mōi qb⁹ ois cātilēa

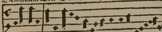
Capitulum tercium

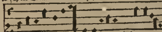
ɔterit scilicȝ Unisonus

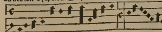
Semitoniū Ton⁹ Semiditon⁹ Diton⁹ Dyatesseron

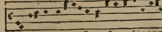
Dyapēte Semiditoniū cū dyapēte Ton⁹cum dyapente.

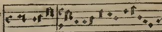
ad hec son⁹dyapason. Si quē delectat ei⁹ dunc modum

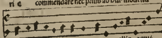
esse agnoscat. Cunqȝ tam paucis clausulis tota armo

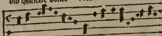
nia formetur vtilissimum est eas scire et memo

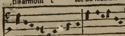
ri e commendare nec prius ab huꝰmodi stu

dio quiescere donec vocum intervallis agni/

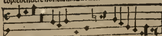

tis armoni e tot us facilime queat

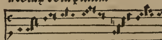

Exēpla ꝺ trito.

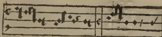
cōprehendere noticiam. Euouae.

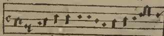
Rosaꝝ rosa p̄mula

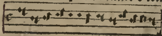
Aue maria gra. do mi

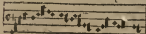
nus tecum Gloria

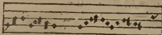
Sicut erat i prin. ⁊ nunc ⁊ sem

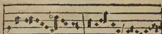
per ⁊ in secula seculoꝝ amen

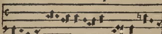
dominus te cum

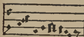
Seculoꝝ sexti. Aue

maria Sec.q̃rti O

dulcis ma ria mater mi

sericordie

Hic in aue maria in sexto tono est tritonus a mi in elami ad fa in bfabmi i vndecima ⁊.xij vocibus a principio.
Silr in.o dulcis.quarti toni est tritonus ab vt i ffaut ad mi i b fabmi i.xiij.⁊.xiiij vocib a fine

Alle lu ia

Hic in alleluia datur modulatio per ascensum et descensum tonus manifestum irregulariter quia nullus cantus potest huc cursum hie

O ra

vo ce pi a

pro no

Figura intervallarū
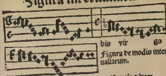
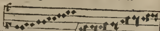

Figura de modis inter-uallarum.

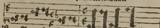
	Sine distantia	Sine distantia ꝛ inter. uallo ꝛ sic est vnisonus	A
	Scd̃a	Debiliter intēsa ꝛ remis- sa ꝛ sic est semiditonū	B
		Potenter intensa et re- missa et sic est tonus	C
	Tercia	Debiliter intensa vel re missa ꝛ sic est semiditon⁹	D
		Potēter intensa ꝛ remissa ꝛ sic est dytonus	E
		Debilr̄ ꝛ sic ē dyatesseron	F
Dis mod⁹ fit aut	Quarta	Potēter ꝛ sic ē triton⁹	G
	Quinta	Dulciter ꝛ sic ē dyapēte	H
Cū distā- tia ꝛ h mł- tipliciter aut sit in	Sexta	Debiliter ꝛ sic est semito nium cū dyapente	I
		Potēter ꝛ sic est tonus cum dyapente	K
	Septima	Debiliter ꝛ sic est semi ditonus cum dyapente	L
		Potenter ꝛ sic est dyto nus cum dyapente.	M
	Octaua	Et sic est dyapason	N

Exempla repu(i)re notata fm̄ alphabetū i colūna sequēti

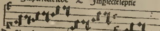
Figura interuall'a ū

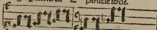
A Unisonus C Perfecte secunde.

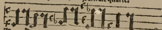
B Imperfecte scđe L Impfecte septie

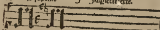
D Impfecte tercie E Perfecte tercie.

F Impfecte q̄rte G Perfecte quarte.

H Dyapente I Impfecte sexte.

K Perfecte sexte.

A Dyapason M Perfecte septime.

Sequit̄ capitulum quartum de Tonis.

De tonis

Post predicta tonos studeas cognoscere cũctos.
Ut cantum quenq; valeas ex arte tonare.
Dicitur esse tonus de quo tractat liber iste·
Regula q; finem cantus dijudicat omnem.
Qui tonus in species diuisus erit tibi binas.
Est tonus autentus: tonus est dictus q; plagalis.
Quos hinc per species plures distinguere debes.
Quatuor autentus dic quatuor atq; plagales.
Sic q; tonos cunctos. dic octo consociatos.
Ad quemuis cantum condigno fine regendum.
Impar dat numerus autentum. par q; plagalẽ.
Autentus primus, tonus est tertius quoq; quintus.
Septimus extremus autentus erit vocitatus.
Per numeros q; pares sic annumerabo plagales.
Autenti propria seruant sibi nomina greca.
Primum dico prothum: sed deuterum dico secundum.
Ternum dic tritum. thetrardum dicito quartum.
Additus bis q; tonis primũ cantus fuit omnis,

Capitulum quartum

Inseruere viri prudentes inde moderni

Quatuor: et tales dixerunt esse plagales.

Sic nunc qui tertius tonus est fuit ille secundus

Et nunc qui quintus tunc tertius erat vocitatus.

Et qui septenus nunc quartus tunc fuit ille.

Autentos dominos dicas: servosque plagales.

Sic primi servus tonus est de iure secundus.

Tercius hinc dominus eius. servus quoque quartus.

Cum quinto domino sextum servum sociabo.

Septimus octavo redimitus sit quoque servo.

Nomina sunt alia diversa plagalibus apta.

Autenti sursum tendunt servique deorsum.

Quamvis communes retinere queant sibi fines.

Ut tibi subscripta clare dant noscere dicta.

Sequitur quartum et ultimum capitulum huius libri. In quo auctor iuxta promissum suum factum in libri principio tractat de tonis. Et dividitur hec pars in duas. In prima preponit auctor istius capituli materi[am] In secunda parte prosequitur illam Secunda pars ibi (Dicitur esse tonus) In prima parte vult auctor sic dicere. Postquam in priore

De tonis

capitulo huius libri didicisti soluare ⁊ quenlibet cantuꝫ ꝑ claues cognoscere cum pluribus alijs que circa eandē mateᷓriam incidunt declaranda. Et postq̄ in secundo capitulo didicisti plura de monocordo ⁊ varia eius mensura. Et tercio de modis nouem antiquis ⁊ quibusdam modernis quibus conficitur omnis cantus Nunc in isto capitulo quarto studium tuum debet versari circa tonos quibus omnis cantus in fine dijudicatur seu regitur cognoscendus A (Dicitur esse tonus) In hac parte ꝓsequitur auctor materiam iam premissam. Et diuiditur hec pars in tres partes principales. In prima pte determinat auctor de tonis quoad eoruꝫ diffinitionem diuisionem et differentias. In secunda parte determinat de ipsis quoad claues in quibus cantus eoꝝ finitur. In tercia pte determinat de tonis quoad claues quibus ipsoꝝ seculoꝝ amē adaptantur. Secunda ps ibi. In d solre tonus. Tercia ps ibi. Claues seculoꝝ. Adhuc prima ps diuiditur in duas: In prima parte ponit auctor toni descriptionem. In secunda pte subiungit ipsius toni diuisionem. Secunda ibi: Qui tonus in species: B In prima parte dicit auctor q̄ tonus put in isto capitulo sumitur Est regula que de omni cantu in fine diiudicat. Nā nisi scieris finem tonorum non poteris cognoscere q̄rtum cantus debeat eleuari vel deprimi seu infra quas claues incipitque omnia per finem cantus regularis vt infra dicetur cognoscuntur. Unde etiam ab aliq̄bꝫ musicis. Tonus sic diffinitur. Tonus est regula naturā ⁊ formam seu debituꝫ cursum cantus regularis determinans. Dicitur aūt regularis ad differentiam cantus irregularis seu irregulariuꝫ qui solent indifferenter in diuersis principijs inchoari ⁊ in varijs finalibus terminari. Sicut ptꝫ in his. Ascendente iesu in nauiculam. Et benedicta sit creatrix. que regulariter sunt octaui toni ⁊ tamē a quibusdā sexto ⁊ a quibusdā tercio coaptantur tono. ¶ Differt aūt hic tonus a tono de quo in precedenti tractatur capitulo. quia est vnus nouem modorum

quibus cantus contexitur. Constans ex duabus vocibus simul coniunctis. fa mi vocibꝫ tantum exceptis vt supra dictum est: Quitonus in species. Hic determinat auctor de tono quo ad ipsius diuisionem. Et diuidit hec pars in duas. In prima parte diuidit autor tonū in species. In secunda parte differentias illarum specierꝫ subinfert. Secūda pars ibi. Impar dat numerus. Adhuc prima ps diuidit in duas. In prima pte diuidit autor tonum in species. In secūda pte subdiuidit easdem species. Secūda ps ibi. Quatuor autentos: C Circa primā partem nota ꝙ tm̄ quatuor toni a grecis prime ꝛ principaliter erant adinuenti. Scꝫ proth9 deutros seu deutrus tritus ꝛ thetrardus. Hec enī noīa greca ipsi greci ipis imponebant. Hos aūt tonos autentos. i. digniores appellauerūt. Cantus enī qui illo tempore habebat eisdem quatuor tonis ꝓprie poterat attribui. Nondū enī beatus Gregorius cantū gradualis ꝛ antiphonarii. Nec sanctus ambrosius suum dictauerunt cantum quibus cantibus nunc sancta mater ecclia vtit. Moderni namqꝫ musici videntes predictos quatuor tones min9 posse sufficere ad omē gen9 cantus discernendū. quatuor alios p̄dictis quatuor addiderūt. quos plagales seu subiugales. siue seruos seu discipulos prefatoꝝ quatuor vocauerūt. quēlibet predictoꝝ tonoꝝ in duos distinguendo seu scindēdo vt prothū in primum ꝛ secundū. Deutrū in terciū ꝛ quartū Tritū in quintū ꝛ sextum. Thetrardū in septimū ꝛ octauū Dicit aūt prothus a prothos qꝺ est primum Deutrus seu deutrius a deutro qꝺ est secundum Tritus a tris quod est tres. Thedrardus a tetras quod est quatuor. Primo enim isti toni ſm ordinem debitum erant dispositi licet nunc plagales toni sint eisdem immixti. D Impar dat numerus. Hic subiungit autor differentias tonorum. Et diuiditur hec pars in quatuor ſm ꝙ auctor quatuor differentias tonorum assignat. Secunda pars ibi. ¶ Autenti propria. Tercia pars ibi. Autentos dominos. Quarta pars ibi. Autenti sursum. Prima differētia talis est ꝙ autēti toni ſm

Autenti sursum. Prima differentia talis est quod autenti toni
secundum ordinem sunt in numero impari positi: Plagales vero
in numero pari. Secunda differentia est quod autenti toni primo
erant ad inuenti. Plagales vero postmodum. Tercia differen-
tia est quod autenti sunt digniores tanquam domini. Plagales vero indi-
gniores tanquam serui et discipuli. Quarta differentia est quod au-
tenti in cursu suo tendunt sursum. Plagales vero deorsum ut infra
planius patebit. Nota etiam quod secundus tonus dicitur plagalis pro-
thi. i. secunda pars primi toni quia in eadem claue in qua et primus finitur
et deorsum tendit in suo cantu. Quartus vero dicitur plagalis de-
uteri. i. tercii: Sextus plagalis triti. i. quinti. Et octauus pla-
galis tetrardi. i. septimi. Et reliqua satis lucide patent in textu.

In dsolre tonus primus finitque secundus.

Hos et finire quando potest alamire.

Fert alami ternum cui consociabo quaternum.

Cuius fine cum mi quando dabit bfabmi.

Fiant hinc quintum sociatque tonum sibi sextum.

Interdum tutum quis finem c dat acutum.

Septimus octauus gsolreut est sociatus:

Hic finisque datur exceptio nulla sequatur.

Autenti de fine toni descendere possunt.

Ad primas voces: ascendere vocibus octo.

Sepius hinc nonam sociatque licentia vocem.

Capitulum quartum

Ad quintas voces scandunt a fine minores.
Descensu quartas possunt quoque carpere voces.
Quartas natura donatque licentia quintas
Interdum binas supra lasciuia voces.
Cantus multorum supaddit sepe tonorum.
Que semiditonum sociat quandoque deorsum
In primo quintoque tono sibi consociato.
Sepius ad quartam cupit istis addere vocem.
Formula cunctorum sic est tibi scripta tonorum.
Raro mutabis hanc formam vel variabis.
Antiquum cantum si vis perpendere tantum.
Cursus prescriptos noscas variare modernos.
Scandentes cursum descendentesque deorsum.
Nunc ad velle suum cantum dictando modernum.
Quisquis cantus totus et anormalus est vocitandus.
Quando prescriptas fert transcendere metas.

Sequitur pars principalis huius capituli: In qua autor tractat de tonis quo ad claues: in quibus cantus ipsorum finit. Et diuidit hec ps in duas In prima pte facit autor qd dictum

est claues scȝ tonoꝝ ostēdēdo. In secunda pte ex his dict'is subiungit formulas diuersoꝝ tonoꝝ. Secūda ps ibi. Autenti define. Prima ps adhuc diuidit in quatuor ptes fm ꝙ sunt q̄tuor claues tonoꝝ finales. Scda ps ibi (Fercelami) Tercia ps ibi (Ffaut hinc quintum) Quarta ps ibi. (Septimus octauus) E Ad cognitionē partium nota quatuor ꝙ primus ⁊ scds tonus q̄ ad oēm cantū suū tam antiphonarū q̄z responsorioꝝ ⁊ introituū ⁊ alioꝝ cantuū finiunt in dsolre. Aliqñ etiā. sed raro finiunt in alamire p cantū bdurū. Tercius ⁊ quart9 tonus finiunt i elami. Interdū etiā licet raro finiunt in bfabmi p cantū bdurū Quintus vo ⁊ sextus tonus cōmuniter ⁊ naturalr finiunt in ffaut in linea. Aliqñ tamē sed raro finiunt in csolfaut quando cantus bmollis infra i manu nō poterit rite neumari. Septimus vo ⁊ octauus tonus semp finē faciunt in gsolreut. (Autenti de fine toni) ⁊c F Ex predictis subiungit auctor formulas tonoꝝ. Dicens ꝙ autenti toni infra claues suas descendere pnt ad proximas voces. Ascendere vo ad voces octauas exemplū sume de primo tono. qui finit regulariter in dsolre. Hic ꝯtest in principio sui cantus i medio seu circa finem vbi placuerit. descendere ex sui natura in C faut ⁊ ascendere ad octauam vocem sui finalis vicȝ ad dlasolre. Quando vo finit in alamire hoc ibi intellige de suo ascensu ⁊ descensu infra finalē ad vnam vocem. Hoc idem etiam debes sentire de singulis tonis autentis quo ad claues suas finales in ascensu et descensu. Quintus tamē tonus ꝓpter semitonij imꝑfectionē raro requirit infra suuȝ finalem videlicet ffaut vnam vocem. Sed plures ex licentia aut vnam aut nullam vt infra plenius patebit. G Plagales vo toni infra claues suas finales regulariter ⁊ naturaliter possunt descendere ad dyatesseron siue ad q̄rtā vocē Ascēdere vo ad q̄ntas voces siue ad dyapēte ita tn̄: ꝙ finalis vox ipi9 clauis ascēdēdo seu descēdēdo p p̄ma cōputetur voce. Exemplum sume de secundo tono qui est plagalis p̄mi. Hic finitur in dlasolre sicut suus autentus vt dictum

Capitulum quartum

est. Hic potest regulariter seu naturaliter descendere ad are ex licentia ad g grecum. ascendere vero ad alamire. Unde nota hic diligenter quod tam autenti toni quam plagales, quamuis habeant naturalem cursum ut dictum est in quo ut frequenter currunt. permittitur tamen ex licentia quod quilibet ipsorum infra se et supra se assumat sibi unam vocem et ex lascivia interdum duas voces. ita ut primus descendere queat ad bmi et supra ascendere ad elami in linea. Et secundus ex licentia ad g grecum vicz [illegible] ut descendere: et ad bfabmi ascendere. Preterea ex lascivia cantus: ut dictum est: parcitur tam autentis quam plagalibus tonis ut adhuc supra se et infra: interdum non semper plus assumere queant unam vocem. Sicut enim pueris parcitur per licentiam ipsis datam exeundi scolas ad tempus. Et si interdum. raro tamen. ex sui lascivia paulisper excedunt dissimilantur. Sic per similitudinem in cantu nunc per licentiam, nunc per lasciviam plura dissimulantur: ita tamen quod ista lascivia in eodem cantu raro fiat. Item nota quod de huiusmodi lascivijs eo quod raro fiunt regule generales non dantur, sed de his tantum que sunt communia. Regula enim est uniuscuiusque artis commune mandatum. Insuper scire debes quod moderni cantores in sui cantus carmine seu dictamine frequenter transgrediuntur regulas antiquorum prescriptas ascendentes et descendentes in cantu suo sicut placet. Unde licet ipsorum cantus: quo ad predictas regulas ab antiquis communiter traditas et observatas quo quilibet autentus infra suam finalem clavem descendere potest ad unam vocem et supra octavam ad unam ascendere et plagalis quilibet infra finalem descendere ad dyatesseron et ascendere ad dyapente dicatur irregularis: quando dictas metas excedit: non tamen in se irregularis censetur. quia debitam formam modorum. quibus cantus perficitur ut prescriptum est in precedenti capitulo observare videntur quod patet in vario cantu quem moderni concinunt et decantando dictant. Preterea scire debes quod primus et secundus tonus finire possent in are Si usus et consuetudo ad hoc accederent: Et tercius cum

quarto in bmi: et quintus cum sexto in Csaut. Ita q totaliter eadem consonãtia cantus psisteret z permaneret sicut in dsolre clami z ffaut quo ad eosdē tonos. Sed q hoc raro fieri posset z non semp ideo per artem tradite sunt regule et claues finales cuiuslibet toni generales. ¶ (Sepi' ad quartam) Dicit autor q cantus primi z quinti tonoꝝ ex sua lascivia infra clauem finalē sepius descendūt ad quartā vocem vt patet supra in alleluia (Spōsa dei speciosa margaretha) et in respōsorijs de sancta anna (mel et lac) z in dedicatione ecclesie in respōsorio. Bndic dñe. z in cōpluribus alijs cantibus ℟ Nota etiam q plura respōsoria p mixtos hñt tonos / scilicet quintum z sextum que tamē freqńter quinto tono attribuūtur in quibus etiam frequenter fit descensus infra finalem ad quartam vocem Sicut patet in purificatione virginis mar e in responsorijs. Respōsum accepit symeon Suscipiens ihesum in vlnas. Et cum hoc responsoria habent principia sexti toni quia incipiunt in dsolre: idē intellige de alijs tonis. De primo tono sume exemplū in antiphona. Salue regina. que secundū plures descendit ad Are z in respōsorio. Filie ierusalem qd similiter transit ad Are: z secundū aliquos ad gamaut. Et idem patet in antiphona. Ecce tu pulcra. z sic de alijs cantibus in tali claue.

Q. Lanes seclorum per amen post disce tonorum
Clauibus in grauib9 cum finē dat tibi cantus.
Primi quart seclorum: sexta dat amen tibi paruum.
Introitus norma sed sextus tollit ab ista.
Semper seclorum dat amen grauis f tibi quorum.
Hec dat amenq3 toni seclorum quodq3 secundi.

Capitulum quartum

Terni quint seclorum simul oc c dat tibi paruum.

Prefert seclorum septem d tibi paruum.

Dacz tonis sursum seclorum quislibet aptum.

Hos cum finitos per cantus cernis acutos.

Hec breuiter poteris cum neuma discere si vis.

Istinc subscripta: que lucidat omnia dicta.

Et que cunctorum species dat scire tonorum.

Nam sub se species retinere tonos scio plures.

Sequitur tercia pars principalis huius capituli quarti In qua autor tractat de clauibus quibus seculorum amē tonorum adaptantur quedam incidentia interferendo. Et diuiditur hec in duas. In prima parte facit autor quod dictum est. In secunda parte ea que dixit per demonstrationem cantus subiungit. Secunda pars ibi. Primum querite. Adhuc prima pars diuiditur in duas. In prima pte seculoꝝ amen: cunctorū tonorum clauibus specialibus ad hoc deputatis adaptat. In secūda parte ex huiusmodi dictis speciales differentias tonorum subinfert. Secunda pars ibi. Primus habet sub se. In prima parte dicit autor ꝙ seculorum amen primi/quarti/ꝛ sexti toni adaptantur a acuto.i.alamire. Sed seculorum amen secūdi toni adaptātur F graue.i.ffaut in linea. Tercij vero ꝛ quinti ꝛ octaui toni seculorum amen adaptantur ad csolfaut. Sed seculorum amen septimi toni adaptantur dlasolre. Et hoc intellige quando predictorum tonorū cātus in grauibus clauibꝫ finiūtur: qr qñ primus tonus finit in alamire tūc suū seculorū amē adaptat elami in linea. Silr qñ sextus tonus finitur in csolfaut suū seculoꝝ amē: silr elami in linea adaptatur.

Hic nota q alamire b fabmi z esolfaut vocantur claues af finales suarũ infra quintarũ/scz dsolre elami et ffaut: quia in eleuatione z depressione concordant cum clauibꝰ eisdem que claues dicuntur naturales finales. Septimus autẽ et octauus tonus supra in quinta sua scz dlasolre vocem assu mere non valẽt finalem: ergo nũq̃ sursum finiũtur nec suũ seculoꝝ amen vnquã variatur. Etiam notandũ q secu'oꝝ amen diuersoꝝ tonorum variantur in fine secundum va rias suas differentias de quibus postea patebit.

Primus habet subsespecies sicut lego quinq̃.
Alter habet nullam. ternus sub dit sibi ternam
Quatuor et quartus: vnam quintus quoq̃ sextus.
Septime bis binas. octaue totq̃ superaddes.
Hecq̃ per exempla cognosces hic tibi scripta.
Primus vt ecce leua: ductus: volo: lazare: salue.
Postq̃ consur[illegible]e: tibi consociabo secunde.
Fauus dat terne: ciues: salua: quoniamq̃:
Quarta tota: secus: benedicta: tulit: dabo factus
Fons: omnis: quintus. sextus lupus et benedictus.
Septimus: ipse preibit: ex: scimus: stella: tu es qui
Octauus gaude: fili: prius: egoq̃ nos qui.
Dicta sed extrema species tibi scit peregrina.

Capitulum quartum

Psalmorum quocꝫ dictis ton'e superadde.

Infra per varias tibi formas ordine iunctas.

Hij versus clare tibi dant psalmos resonare.

Ut re mi primus tonus vsurpat quoqꝫ sextus.

Tertius/octauus: vt ꝗ fa datqꝫ secundus.

Per varias claues vt re fa sed superaddes.

Cfaut et tales gsolreut accipe claues.

La la sol quartus vt mi sol dat tibi quintus.

Sosol fa sol la septimo sunt sociata

Magnificat psalmus iungatur et hinc benedictus.

Quos diuersorum mutabit forma tonorum.

Primus cum terno sextoqꝫ tono sociato

Trudenti ni ne voces cupiunt sociare.

Septimus octauus si dict quartusqꝫ secundus.

Septenum ni ne cupiunt aliqui releuare.

Per dictas quintum voces fert virgula sursum.

Ut tibi subscriptus plene dat noscere cantus.

Hic autor ex p̄dictis subiungit speciales tonorum d̄ras. Et diuidit hec ps in quattuor. In pria pte autor d̄ras tonorū

De tonis

annumerat. In secunda parte illas per exempla demonstrat. In tercia parte variam psalmorum melodiam ex his dictis subinfert. In quarta parte cuiuslibet cantus octo tonorum neuma finales et principia magis vsitata per ordinem annectit: cantus videlicet qui in grauibus finalibus finitur. Secunda pars ibi. Primus vt ecce. Tercia pars ibi. Psalmorum quinque. Quarta pars ibi. Neumas finales. Textus non indiget multa declaratõe quia planus est erit tamẽ planior postmodũ per cantus demonstrationem quicquid enim in textu ponitur oportet necessario vt per demõstrationẽ cantus. Si textus debeat intelligi. lucide declaretur ¶ Hij versus clare &c. M Hic subiungit autor melodiam psalmorum dicens q psalmi primi et sexti toni incipiũt in ffaut per cantũ bmollẽ per has voces vt re mi. Psalmi vero tercij et octaui toni incipiũt in gsolreut per has voces vt re fa. Psalmi vero secundi toni in Cfaut per easdem voces vt re fa. Sed psalmi quarti in alamire. Quinti in ffaut Psalmi vero septimi toni in dlasolre vt infra lucidius demõstrabitur per cantũ singulorũ tonorum. Subiũgit deinde autor in littera q melodia in magnificat: et benedictus: etiam est diuersa secundum diuersos tonos vt etiam infra patebit.

Neumas finales communes octo tonorum.

Per varias species istinc ex ordine discas

Principium varium. sed primo disce tonorum

Psalere quando chorum bene cantum gliscis eorum.

Bis duo principia dat primus: totque secundus.

A C D iungis F: a sed in his variabis.

Capitulum quartum

a modicum primis: A grossum datque secundus.

Gamaut ac elami cantum dant raro secundi.

Rarius hinc elami cantum primat tibi primi.

Sepius C G c dat ternus rarius F que.

Ordine C D et E F G quarto dabo quinque

a modicumque tono raro quarto sociabo.

F dat principium quinto simul a c acutum.

G raroque tono poteris coniungere quinto

C D principia dat et F sextus tibi terna.

G simul a b c d vult septimus associare.

C D E F G dabit vltimus addit et la c.

Raro principia reperis communia plura

Quamuis sint plura tamen hec non ordine iuncta

Clauibus in grauibus cum finem dat tibi cantus.

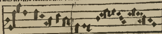
Clarius exemplis subscriptis ista videbis.

Hec pars posset diuidi in plures partes secundum plures tonos vult tamen autor sic dicere. Octo neume finales generales octo tonorum sunt post predicta dicende: sed tamen prius sciendum sunt principia cantus cuiuslibet toni que sunt diuersa secundum diuersos tonos. A ¶ (Bis duo principia etc.) Dicit autor quod primus tonus quo ad inceptionem sui cantus

quatuor habet principia magis vsitata scz C D F G gra-
ues τ a acutā C vt in anaiphona. Ductus est ihesus. D vt in
antiphona: Ecce nomē dñi: F vt in antiphona: volo pater.
et in antiphona: Lazarus. In a vt in antiphona: Salue
regina. Inuenit etiam in E graui incipere vt in respōsorio:
Ego te tuli. Secundus tonus similiter habet quatuor
pricipia magis vsitata/scz A C D τ F graues A vt offer-
toriū: Ad te dñe leuaui. C vt in antiphona: Nōne cor nrm
In D vt in antiphona: Ecce in nubibus celi. In F vt in an-
tiphōa: Quē vidisti. In g greco/scz in gamaut etiā incipit
citus secūdi toni sed raro vt in respōsorio: Educ de carcere
Simuliter in E graui vt in antiphōa: Ecce maria: Quā tñ
quidā et cōmunius in F faut incipiūt. Reperit etiā incipi
an b inferioris sinomē seu bmolli vt in graduali: Saluū
fac seruū. Tercius tonus habet pricipia tria magis vsita-
ta E G graues τ c acutam τ raro f graue E vt in antiphōa
Quando natus est: F vt introitus: Nunc scio vere: G vt in
antiphona: Fac benigne. c vt in antiphōa: Viuo ego. τ āti
phona: Unū opus. Quartus tonus quinqꝫ hēt principia
C D E F G. C vt in antiphōa: Bethlē. D vt in antiphōa:
Benedicta tu. E vt in anthia: Fidelia. F vt in antiphona:
Scēs qz G vt ātip. O mors. O Quintus tonus hꝫ tria
pricipia F graue a τ c acuta F vt ātiphōa: Alma redēptoris
τ in ātip. Ois vallis. In a vt in antiphōa: Fons ortorū. c
vt in ātiphōa: Eleuamini τ in ātip. In sole posuit. G raro
vt cōmunio. Nō vos relinquā. Sextus tonus tria hꝫ pnci-
pia C D F. C vt all'a Vox exultatiōis. D vt ātip. Si ego
verus. F vt ātip. Nō turbet. Raro in G vt ātip. Nesciēs mir
ꝑgo. Sz rarus in bmolli vt cōio. Redime me. Septimus
qnqꝫ hꝫ pncipia G graue a b c d. G vt in ātip. Assūpta est
a vt in ātip. Ipe pibit. b vt ātiphōa. Sit nomē. Octauus
septē hꝫ principia C D E F G graues τ a c acutas. C vt
anthia. Stabunt iusti. D vt āthia: Dixit dñs mulieri. E vt
anthia: Hora est. F vt anthia. Magi videtes. G vt anthia
Dū ortus. a vt anthia: Scitote. c vt anthia: In eternū.

Capitulum quartum

¶ In ista parte autor ea que supra dicta sunt de tonis per demonstrationē cantus declarat. Et dividitur hec pars in tres partes. In prima parte tractat de tonis quo ad seculorum amen antiphonarū et melodiam psalmorum cum quibusdam alijs incidentibus. In secunda parte tractat de tonis quo ad versus et glā pri responsoriorum. In tertia parte tractat de tonis quo ad versus introituū. Secunda pars ibi: Versus cantare. Tercia pars ibi Quos dant introitus. Adhuc prima pars dividit in octo partes secundū numerum octo tonorum. Secundo pars ibi: Secundū aūt sile est huic relique vero partes patebunt per ordinem. Adhuc prima pars sicut et quelibet alia partiū. dividitur in quatuor ptes. ¶ In prima parte premittit autor notam seu neumam quandā finalē et generalem cuiuslibet antiphone. primi toni in fine applicabilem. per quā etiam neumā finalem cantus primi toni discernitur ab alijs cantibus. In secunda parte formulam primi toni tamen principijs suis visitatis que et prius per metrum posuit subiungit. In tercia parte speciales regulas seu notabilia specialia de inceptiōe primi toni tam principalis quam differentiarū suarū secundum prius posita annectit. In quarta parte melodiā psalmorum primi toni subinfert. Partes patebunt per ordinem et sane plane sunt. Si diligenter inspiciātur inceptiones antiphonarū et speciales inceptiones seculorum amen non solū in hoc primo tono sed etiam in sequentibus tonis per ordinem. Per notam enim finalem generalem vnus tonus discernit ab alio. Sed per inceptiones antiphonarum tam toni principales quam differentiales cognoscuntur vt infra studioso lectori patere poterit. Nota etiam quod melodia psalmorum in fine secundum varias differentias variatur.

Primum querite regnum dei

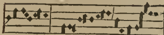
De tonis

N. Nota q cuicunq cantui seu antiphone nota finalis
pscripta sup. Primu querite regnu dei. est apte et debite ap-
plicabilis: primi toni fore censetur. Formula aute primi to-
ni hec est. C D E F G a b c d e f g. Dr aute formula a forman-
do quia claues tam in formula primi toni q etiam in for-
mula sequentiu tonoz posite seu ponede: dant forma regu-
larem cuilibet tono seu cantui cuiuslibet toni q inter easde
claues quilibet cantus tonoz regulariter currit. Et si sepius
easdem claues excedit dicitur fore irregularis quo ad eunde
tonu. non tame est necessariu ex hoc q quilibet cantus octo
tonoz omes claues que in forma ipsius ponunt plene per-
currat. Plures enim cantus videmus vt quinq vel quat-
tuor claues percurrere z q eide cantui sufficiut. Ideo no est
opus plures claues percurrere. Principia primi toni com-
munia z magis vsitata sunt quatuor. C D F graues z a mi-
nuta. Minus vero comunia E grauis vt patet in respon-
sorio. Ego te tuli. z G grauis: in qua anniq incipiebat anti-
phona. Tecum principiu. z quasda alias psimiles vt. Ca-
nite tuba. zc. Quas moderni incipiunt in F graui. R
g Nota etia q antiphone que in ipsa d finali incipiut z no
subito ad diapente ascendunt z que supra a finali in f per se-
midytoniu incipiut descendetes per diatesseron ad C faut
licet etiam deinde ad diapente psurgant ad principale secu-
do tamen primi toni pertinere debebut vt patebit infra in
subscriptis exeplis. Nota etia q quida vltro suis prauis
vocibus quosda cantus a suo regulari cursu distorquent vt
pute istas antiphonas. O mi retribua. Cu induceret. Cu
audisset iob. z psimiles Cum enim iste antiphone sint proth-
i. primi toni: et leuiter incipien de ipsi eas acriter incipiut et
extollut. itaq cu istis puenuit in pricipio. qn natus est Qui
de terra. z ceteris silibo. Nec miru de pricipijs cu etia fines
puertat. Quida etia has atiphonas. O pastor eterne: z si of-
fero mun. nu. cu psilibo scde die ob mera voce quilismati a
scribere maluerut quibo tn no est psentiendu cu sub pricipa-
li tono debeat collocari. Quilisma aute est nota duplicem

Capitulum quartum

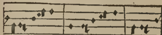
vocem inceptionis clavis servans. ¶ Sequitur de differentijs. Unde nota quod omnes iste antiphone que in ipsa clavi finali D seu tono infra finalē videlicet in C incipiūt et a diapente festinādo currūt ad primā differentiā pertinebūt. Si autem in ipsa finali D incipiūt et subito a diapēte non cōsurgunt sub principali tono. ut supra dictū est collocabuntur. Omnes autem antiphone que infra finalem D incipiunt videlicet in C et ad diapente festinantes non currūt secunde sunt differētie. Quidam tamen minus sapiētes antiphonā Postulavi patrem meū. et antiphonā. Iste puer magnus. ad quartum tonum retorquere conabantur eo quod in principio cum aliquib' antiphonis quarti toni concordare videtur Decepti etiam consimilibus cantuū principijs. Nota etiam quod hec antiphona O beatum pontificē cum in principio et in fine esset secundi toni propter eius tm̄ elevationē. O martyne a domio otone ut scribitur in dialogo musice curiose est emendata et sub hac differētia collocata. Omnes vero antiphone que post euouae in F grave incipiunt et ad finalem D per semitoniū et tonum se precipitaverint. Tercie erunt differentie. Omnes autē antiphone que in eadem F gravi incipiunt et per tonū et tonū ad a acutam ascenderint et circumflectuntur vel sine circumflectione ulteri' ascēderint seu moram in a acuta fecerint quarte sunt differentie. Omnes vero antiphone primi toni in F gravi incipiētes et immediate per ditonum ad a acutam ascendentes et deinde per totum descendentes. Et omnes antiphone in a acuta incipientes quinte erunt differentie ut infra lucidius patebit per exempla.

¶ Principale euouae primi toni.

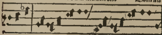

Euouae. Ecce nomen dñi. Tecum principium.

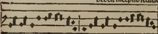
Betonis

Quid retribuam Cum inducerent Cum au

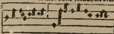

disset iob O pastor eterne O pastor eterne
hec est inceptio secunde diff.

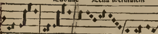

Si offers ipsi soli quilisma Si offers ipsi soli
hec inchoatio secunde est diff.

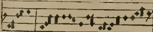
Prima differentia.

Euouae Leua ierusalem

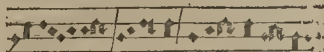

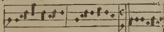
Cum autem Mulieres Euouae secunde diff. Ductus est

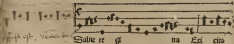

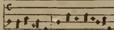
Iste puer O beatum p ontificem Postulaui patrem

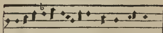

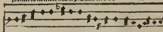

¶ Sequitur fin nano psalmorum minorum secundum antiquos.

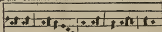
Intonatio psalmoꝝ nu nozum ſm antiquos.

Primi toni melodiam psallas in dire cto

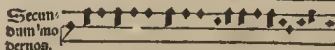

Dixit dominus domino meo sede a dextris meis

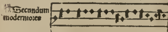
meis meis meis me's meis

Secundum modernos.

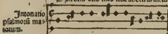
Dixit dñs dño meo sede a dextris meis

Secundum moderniores

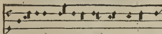

Dixit dñs dño meo sede a dextris meis.

Intonatio psalmoꝝ maiorum.

Magnificat anima mea dñm

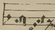
Benedictus deus israel quia

visitauit et fecit redemptionem plebis sue

Secundū autē simile est huic

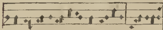
Sequitur de secundo tono. Circa cuius principium nota q̄ cuicunq̄ cantui preseripta nota finalis debite est applicabilis iste iudicatur fore secundi toni. Est autem hec formula secu..di toni A B C D E F G a b Sicutenim quilibet autētus a sua finali claue recepit super se diapente et postea diatesseron vt primus tonus a dsolre ad alamire requiritur diapēte et deinde ab alamire vsq̄ ad dlasolre octauam finalis requirit diatesseron. assumens tamen infra et supra vnam vocem si opus fuerit. Sic etiā quilibet plagalis regulariter infra suam finalem clauem requirere potest diatesseron et supra diapente. vt patet in secundo tono quia sua finali claue D requirit diatesseron ad A re et supra diapente alamire: assumens infra et supra vnam vocem regulariter si fuerit necesse. Finit autem secundus tonus quod sepius dictum est

in Dsolre. Sicut primus suus autentus. Principia de secundi toni vsitata sunt quatuor / scilicet A C D et F graues. Inuenitur etiam principium habere in g greco vt in responsorio. Educ de carcere. et in C graui vt aliqui incipiunt antiphonam. Ecce maria. Nota etiam q̄ aliqui sunt cantus qui ad gamaut et etiam ad primum a non remittuntur. nec etiam ad decimam c nec etiã ad vndecimam d non eleuãtur de quibus dubium est an primi vel secundi sint toni de quibus est ista discretio. Si ad octauam a et ad primam nonam b b non ascendunt certissime sunt de secundo tono: cum autem octaue a et vtraq; nona b vtriusq; toni communes ad quasdam cantus ascenderit Si diu in eis permaneat sine tercio aut quarto eas repericiat primi erit toni. Si autem in inferioribus incipiet et secundum q̄titatem antiphone vel alterius cantus rarissime ad illas ascendat secundi erit toni vt antiphona. Circundantes circũ dederunt. et plures alii cantus consimiles qui frequẽter occurrũt
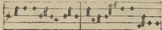
Sequitur Euouae secundi toni.

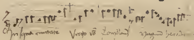
Euouae Consurge

Post quã domi Inspiritu humilitatis Fidelis ſmo

Genuit puerpera regem Anteluciferum genitus

Capitulum quartum

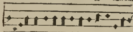

Ave maria In omnē terram O sa pien

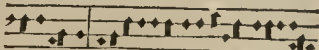
Intonatio secundi toni psalmoꝝ minoꝝ secundum antiquos.

en tia Circundante s.

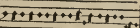

Secundū autem in fine et medio sic

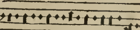
variabis Dixit dn̄s dn̄o meo sede adex. meis.

Secūdū modernos

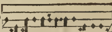
Dixit dn̄s dn̄o meo sede ade. me.

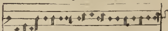
Aliter sm modernos.

Dixit dn̄s dn̄o meo sede adextris meis.

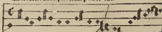
Intonatio psalmorum maiorum.

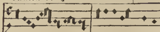

Sequitur de tercio tono.

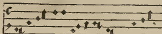

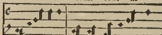
Euouae gtz ad fau⁹ dis. Principale tercij toni.

¶ De tercio tono qui apud grecos deutros dicitur. Et finitur in E graui siue in elami in spacio ascensum habens ad suum diapasoni videlicet ad

e acutam. assumens si opus fuerit vltra vnam vocem secundum cordam cuius euouae in C acuta incipit. Formula eius est D E F G a b b c d e f. Prima tercij toni magis vsitata sunt tria/scilicet E et G graues et c acuta. Similiter F graue sed raro. Etiam aliquando b durum sed rarissime. De eius finali nota iam scripta sunt. idem intellige et de alijs notis seu neumis generalibus finalibus. Principale euouae nullas recipit antiphonas nisi illas que in ipsa finali claue/videlicet elami incipiunt siue ascendant ab eo semitonio aut semidytono siue descendant ab eo tono vt infra patebit.

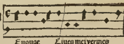
Prima differentia recipit illas antiphonas que in G incipiunt et in nota vnius sillabe et festinanter recurrunt ad c acutam: seu que in ipsa c incipiunt et aliquantulum morantur in ea antequam descendant et postquam descenderint iterum eam repercutiunt. Secunda differentia recipit illas antiphonas que in G graui incipiunt et paulatim ad c acutam ascendunt. Tercia differentia recipit illas antiphonas que in G graui incipiunt tono ascendentes/videlicet in a: ibique iterato altius per semidytonum ascendunt vt infra patebit.

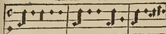

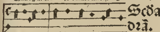

Betonis

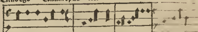
Prima drã.

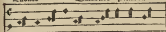

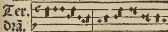

Scđa drã.

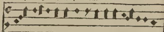
Ter. drã.

Intonatio tercij toni psalmoꝝ minoꝝ secundū antiquos.

Oia queciiq; Dñe probasti

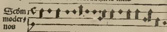

Terciū suspēde in medio sed in fine precipita

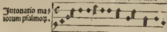
Dixit dñs dño meo. sede adextris meis

Scdm moderנos

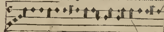

Dixit dñs dño meo: sede adextris meis

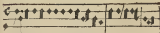
Intonatio maiorum psalmoꝝ.

Magnificat anima mea dominum.

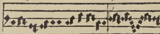

Benedictus dñs deus israhel quia visita

nit et fecit redemptionē plebis sue sue sue sue

Sequitur iubilus quarti toni

Quarta vigi lia venit ad eos

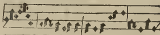
X Sequitur de quarto

tono qui dicitur plagalis deutri siue deutrij.i. tercij et finit in elami sicut suus autentus cuius euouae alamire adaptatur Ascendit autem sursum ad diapente et infra ad diatesseron sicut quilibet alter plagalis seu discipulus naturaliter recipiens infra et supra vnam vocem ex licentia cum opus fuerit in suo cantu vt supra dictum est. Cuicūqȝ autem cātui neuma finalis prescripta in fine apte aplicatur quarti censetur fore toni. Formula ipsius hec est A B C D E F G a b b c Principia quarti toni vsitata sūt quiqȝ C D E F G graues quidam addunt a acutam. Sed in sola antiphona. Nisi diligerent. Discernitur autem quartus tonus a tercio taliter: quia quartus tonus habet primā A secundam B et terciam C naturaliter quas non habz tercius. Et tercius vndecimam D duodecimam e et terciamdecimam f ex licentia: quas non habet quartus. Vn̄ si aliquis cantus nec predictas voces eu claues tercij omnes: nec illas quarti; sed decimam c attingat Vel secun-

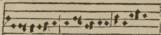
Capitulum quartum

daim vel nonam b amplius dsligat tercij erit toni. Alias in quarto ponentur. si eius formula differentias imicetur.

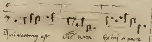
Principale euouae quarti toni requirit antiphonas in ipsa finali E inchoantes. Si per semidytonum subita nō ascendant seu a finali semitonio supra/ scilicet in f vel in g inchoantes. Si per semidytonum subito ad finalem descendant vt patet infra per exempla. Prima differentia recipit illas antiphonas que infra finalem tono incipiunt. scilicet in D graui et gradatim ascendunt. Secunda differentia respicit illas antiphonas que in D graui incipiunt/ scilicet tono infra finalem et immediate tono et semiditono surgunt. Tercia differentia respectum habet ad illas antiphonas que infra finalem dytono/ videlicet in C graui incipiunt. Quarta vero differentia requirit illas antiphonas que in ipsa finali E incipiunt et immediate p semidytonum ascendunt et que in B graui incipiūt et tono ascendunt vt patet per exempla.

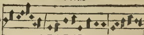
Euouae Tota pulcra Post partum ṽgo Scientes principale quarti toni

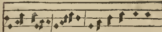
quia hora est Te inuocamus Nos scientes

Prima differentia.

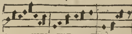
Euouae Secus decursus aq̃z Media vita

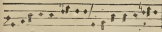
Symon bariona Innuebant Rubũ quem viderat

Sed hec prima differẽtia apud mo
dernos cõprehendi tur sub tono: capitali .nimime tenet.

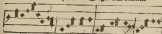
Secunda differentia p̃mi toni.

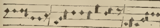
Euouae Benedicta tu Ante thorꝫ.

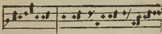
Cõmendam⁹ nosmetipsos Sup te hierusalem.

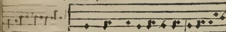
Euouae tercie dif. Tulit ergo Bethlehem Domine

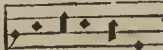
suscipe me Leuita laurentius Ne reminisceris

Enouae quarte Factus sum Fidelia Ad te domine. differentie quarti toni

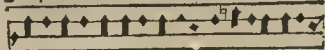

Exegipto O mors Sion Va de iam

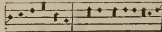

Seqr̃ tonatio
psalmorum minorum secundũ antiquos.

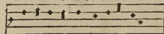
In prole mater

Quartus tonus in primo gradatim ascẽdit sed tandem

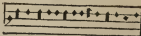

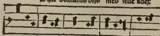
ab alto cadit Dixit dominus domi

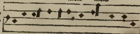
no meo sede adex tris meis

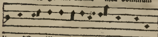
Scdm moderṇ nos.

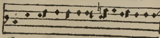

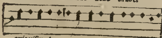

Intona. psalmoꝝ maioꝝ.

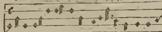

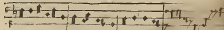

y Sequitur de quinto tono

Quintus tonus apud antiquos dictus est tritos z finit in F graui/videlicet in ffaut in linea ascendens ad suum diapason seu ad ipsius octauam/ videlicet ad ffaut in spacio z tono supra per licentiam. Rarissime infra finalem vnam vocem recipiens propter semitonij imperfectionem. Sed interdum per semidytonum seu diatesseron ex lasc uia descendit ad Cfaut Cuius enouae csolfaut adaptatur. Cuiuscunq; etiam cantui neuma finalis prescripta rite est applicabilis censetur fore quinti toni. Formula autez quinti toni est hec. F G a bb c d e f g. Principia quinti toni vsitata sunt tria. F grauis a z c acuta. Alia etiam principia minus vsitata interdum reperiuntur. Unam tantum habet differentiam que regit et respicit illas antiphonas que in ipsa finali claue/videlicet ffaut incipiunt subito ascendẽtes

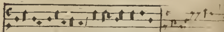
De tonis

Z Sed sciendum est hic et diligenter notandum q in cantibus huius toni et eius subiugalis b rotunda frequentius inuenitur posita que ad f finalem diatesseron reddit. Que consonantia vt magister iohannes testatur maxime in cantu curato est necessaria. Unde ipse dominus Guido qui post boetium huius artis tanq̃ neglecte obliuioni tradite reparator fuit: prefatam b cum quibusdam alijs vocibus supra in manu per claues duplicatas siue per alphabetum: tercium duplicatum nullatenus in monocordo apposuisset nisi valde fuisset necessaria.

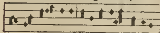

Euouae Fons ortorum In conspectu

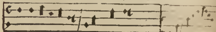
Principale quinti toni

Exultabunt omnia ligna In so le posuit

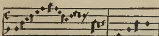
Ex quo om nia Ecce dominus veniet

Euouae Omnis vallis

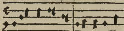
Differentia quinti toni.

Capitulum quartum

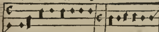

Alma redemptoris ma Nazareus

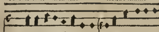
Sequit̄ intonatō psalmoꝝ minoꝝ q̄nti toni sm̄ antiq̄s.

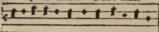
Benecomni a Deū angeli

Quinti toni medietas secūdo similis

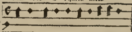

sed' in fine dissimilis Dixit d'minus

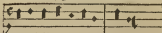

domino meo sede a dextris meis

Secundū modernos.

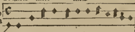

Dixit d'minus domino meo

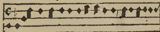

sede a dextris meis meis

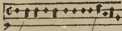
Intonatio psalmorum maiorum

Magnificat anima mea dñm

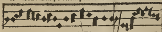

Benedictus dominus deus israhel quia visitauit

Sequitur iubilus sexti toni

vit et fecit redemptionem plebis sue

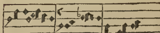
Sextabo za sedit super puteum

Sequitur de sexto tono qui

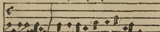
dicitur plagalis seu discipulus triti seu quinti qui etiam finitur in f graui sicut suus autentus cuius euouae alamire adaptatur: ascendit autem sextus tonus finali sursum ad diapente: infra vero finalem ad dyatesseron raro assumens

vtrobiqꝫ vnam vocem. Cu'us formula est hec: B C D E F G a bb c d differt autem sextus tonus a quinto. quia quintus habet ex sui natura sursum vndecimam d. duodecimam e. et terciamdecimam f. quas non habet sextus. Et sextus habet quartam D. terciam C. quas nō habet ex natura quintus nisi fiat hoc interdum ex lasciuia cantus. sed non ex natura. Si igitur aliquis cantus non habet totaz eleuationem quinti toni nec totam dispositionem sexti. Sed c acutaā seu d' iuxta quantitatē cantus sepius reperciat quinti erit toni. Si vero non ascendat nisi ad primā nonam b seu ad secundam nonam b sexti erit toni. Principia huius toni magis vsitata sunt duo / scilicet F et D graues. Principale euouae huius toni regit illas antiphonas que in D graui incipiunt. Item regit illas antiphonas que in ipsa f finali incipiunt et descendunt vel subito ad alamire ascendunt. quia huiusmodi antiphone que cum mora aliqua in gsolreut ad alamire scandunt sub differentia collocantur. Item pricipale euouae regit illas antiphonas que in c acuta incipiunt et ibidem finiuntur cum infra in grauibus propter bmollem cantari nequeant sicut antiphona (Aue regina celorum) et consimiles. Nota etiam quidam antiphonam (Nesciens mater) in G graui incipiunt et sub principali collocant. Alii eandem antiphonaz in ipsa finali f incipiunt per vnisonum quibus consentiendum est.

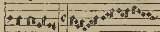
Sequitur principale euouae sexti toni.

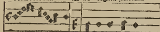
Euouae Lupus rapit Pueribesus

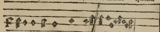
Siezo Notum fecit dominus alleluia

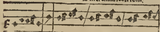
Non turbetur A ue regina celorum

Quã pulcra es Nesciens mater qlissima

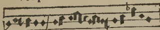

Nesciens mater virgo Euouae
Differentia sexti toni

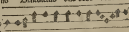
Benedictus Benedixit Eructauit Reues

Capitulum quartum

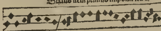

la dño Benedictus dñs deus israhel

Intonatio psalmorum minorum secũdũ antiquos

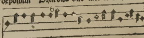

Sextus item primus imponitur sed a/

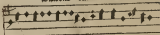

liter deponitur Dixit dñs dño meo se. adex. me

Secũdũ modernos.

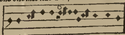

Dixit dñs dño meo sede a dex. meis.

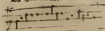

Aliter. Dixit dñs dño meo sede a dex tris meis

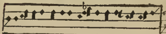
Intonatio psalmorum maiorum.

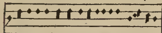
Magnificat anima mea dominum.

Magnificat anima mea dñi

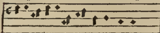

Benedictus dominus de us isra hel quia

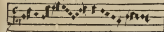

visitauit et fecit redẽptionem plebis sue

Sequitur neuma toni septimi

Septem sunt spiritus ante thronum dei

ℭ Sequitur de septimo tono

qui apud grecos thetrardus dicitur: hic finitur in g graui ascendẽs sicut ceteri autenti ad suũ diapason vnã vocẽ infra et supra ex licẽtia aliq̃ assumẽs. Cuius euouae in d acuta incipit vel incipiunt. Cuiuscunq̃ autem cantus nota prescripta finalis est. applicabilis apte et debite censetur fore septimi toni. Formula autem septimi toni hec est. F G a b b c d e f g aa. Principia huius toni vsitata quinq̃ sũt G a b c d. Principalis tonus regit et respicit illas an-

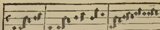
tiphonas que in a acuta incipiunt. Regit etiam illas que in b quadrata in bfa bmi incipiunt et per dytonum cadunt. Prima differentia respicit illas antiphonas que in ipsa finali g incipiunt et per intervalla ad diapente consurgũt. Secunda differentia respicit illas antiphonas que in finali g incipiunt et sine intervallo ad diapente consurgũt. Item recipit illas que in ipsa c incipiunt et sine veloci descensu ascendunt. Tercia differentia respicit seu regit illas antiphonas que in b quadrata in bfa bmi incipiunt et immediate ascendunt. Item respicit illas antiphonas que in c acuta incipiunt et per semitonium immediate remittũtur. Quarta differentia respicit illas antiphonas que in d acuta incipiunt. D Hic nota quod quidam musici antiphonam (Exortum est Orante sancto clemente Helena cõstantini mater) et cõsiles: Sub hac quarta differentia locaverunt eo quod post primum ascensum suum ad d acutam per semidytonum cadũt: sicut plures antiphone huius differentie que in d acuta incipiũt quamuis potius sub sexta differẽtia debeant collocari. Utrum autem sub quarta vel tercia differentia collocentur non erit multa vis. Nota etiam quod due psalmodie septimi toni sunt hic subscripte: sed prima magis est communis et usitata hec omnia lucidius patebunt per cantum subscriptum.

Principale euouae septimi toni

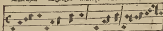
Euouae Ipse preibit

Mirificavit Constitues eos Euouae

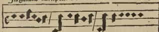
Prima differentia

Extruxit Egregie martyr Cōfortatus est

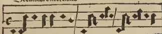

In galilea Erūpent montes Descēdi Anima mea

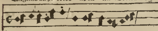

Euouae Scim⁹ qm̄ Urbs fortitudinis

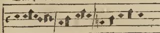
Secunda differentia

Angelus ad pastores Dele na Exortum est

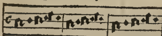
Scio ꝙ vetum Lauda iheru salem

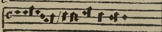
Euouae Stella ista . M'sit dn̄s

Tercia differentia

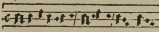
Capitulum quartum

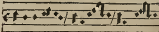
Benedic ta Clamauerunt Confortatus

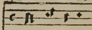
Euouae Tu es qui venturus
q̃rta dia

Non est hic aliud Do mo Dñe libera

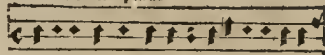

Sit nomẽ domini Me suscepit Caro mea

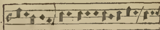

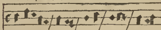
Seq̃r intonatio psalmorum minorum secundum antiquos

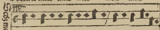
Tu es petrus

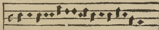

Septimus quartum in medio respicit sed in

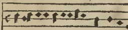

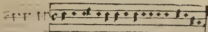

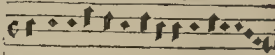
Intonatio psalmorum maiorum.

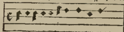

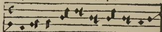

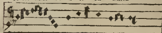
Sequit̃ melodia psalmoꝝ.

Septime sed mediū/per plures tollis in altū

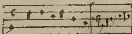
E Sequitur de octauo

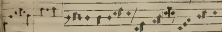
tono qui dicitur plag:'is thetrardi. i. septimi et finit in g gravi sicut suus autentus ascendens sursum ad diapente et infra ad diatesseron sumens vtrobiqꝫ vnam vocē si opus fuerit et ex hoc patet differen^a inter septimum ꝛ octauum quia septimus ascendit ^ad suum diapason supra finalem et

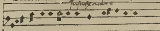
infra tonum si necesse fuerit. Octauus vero infra ad diatesseron amittitur quapropter si aliquis cantus non habet totam remissionem octaui nec totam eleuationem septimi si infra finalem non descendat et ad diapente eleuatur censetur fore septimi toni. Si ecõuerso octaui toni. Formula ipsius hec est C D E F g a b♭ b♮ c d e e explicẽtia. Principia octaui toni magis vsitata sunt septem. C D E F G a c acuta adaptantur autem euouae eius csolfaut. Principalis toni respicit quasdã antiphonas in C graui incipientes. Aliqs in D graui quasdam in g et quasdam in a acuta vt infra per exempla. F Quidam vero mirius sapientes antiphonas in C et in D grauibus incipientes sub prima locauerunt differentia Quidam etiam antiphonam (Claudus quidam et Ascendente ihesu in nauiculam) cum consimilibus ad tercium conabantur flectere tonũ eo qꝫ in pricipio quibusdam antiphonis tercij toni sunt consimiles. Sed tales indicium aurium plus q̃ finale legitimam perpendebant. quorum cantorum scurilitas magis est deridenda q̃ commendanda quia de tonorum seu modorum discretione parum sentit sed id solum sequitur qꝫ aliq̃litate cuꝰ res mure videtur sicut castrimargie seruiunt per falsam enim dulcedinem a vera sobrietatis regula seducuntur. Prima differentia incipit illas ãtiphonas octaui toni in E vel F grauibus incipientes vt patet infra per exempla. Secunda differentia respicit illas antiphonas in c acuta incipientes et subtio per semitonium vel per semidytonum cadentes.
Tercia differentia respicit et regit antiphonas in c acuta incipientes sed priusq̃ descendant ad alamire ascendentes Quarta vero differentia dicitur peregrina cuius differentie antiphone ab antiquis sub principali tono eoqꝫ in c graui incipit collocabantur et ideo adhuc a q̃pluribus moder nis ista differentia parum curatur. Dicitur autem peregrina ideo quia rara in psalmodia.

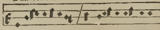
Capitulum quartum

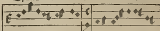
Principa le octaui toni

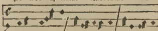

Seq̄t p̄ria differētia

P̄ria dr̄a octaui toni Euouae Filı q̄d fecisti

Hodie celesti sponso

Magi viden tes Anime impiorum

Virgo verbum meo

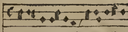
Pater abraham Ardēs est Jocundare

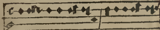
Euouae Priusq̄ te formarem

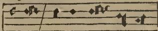
Secunda differentia

Hoc est preceptum Jn eternū̄ De profūdis

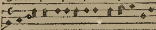
Deo nostro Jte et vos Salue crux

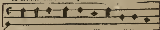

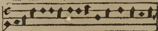

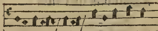

Intonatio psalmoꝝ minoꝝ scdm antiquos.

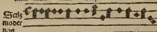

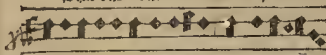

meis meis meis adextris meis

Scdꝫ moder nos

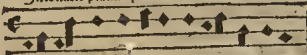

Dixit dñs dño meo sede a dextris meis

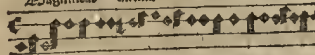

Aliter. Dixit dñs dño meo sede a dextris meis.

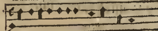
Intonatio psalmoꝝ maiorum

Magnificat anima mea dominum

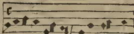
Bñdictus dñs deus israhel q visitauit et

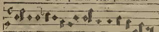
fecit redemptionem plebis sue.

Capitulum quartum

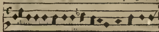
Sequit differētia pegrina.

Seculoꝝ amen Nos qui viuimus

Taliter iste tonus cantandus erit peregrinus.

In exitu israel degypto domus ia/

cob de populo barbaro

Sequuntur modulatiões versuū responsoriorū ad octo tonos ſm communem modū. Noue autē hystorie aliter hūt.

Versum cantare studeas hinc octo tonorum.

Quos cantant pueri multa dulcedine bini.

Quando chorus cantum finiuerit hijs sociatum.

Postulat et iungi sibi quisquis gloria patri.

Sed duplex dici debebit gloria patri.

Ars donat primum prefert vsus secundum

Singula principia sed noscas primitus horum

Que post finales seruare volunt sibi danes.

Incipias versus autentos per diapente.

Per semitonium diapenteque concine ternum.

Quartus et octauus diatesseron est sociatus.

Incipiunt sextum finales atque secundum.

Ffaut ad versum primat persepe secundum

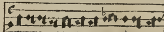
Ut per subscriptas poteris cognoscere formas.

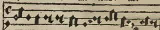
Sed variat versus hos cantus sepe modernus.

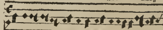
Diuersis formis incertis sed tibi normis.
B In ista parte autor subiungit varias formas versuum qui respiciunt respõsoria octo tonorum quorum versus finitis respõsorijs in choro a senioribus per duos pueros seu scolares dulciter dicantur cum suis gloria patri. Ad pleniorem autem cognitionẽ textus ad memoriã reducẽda sunt ea que supra dicta sunt in tercio capitulo de modis quibus oĩs cantus cõtexatur vbi ostenditur quid sit diatesseron quid diapente. Item reuocãda sunt ad memoriam que in hoc quarto pre

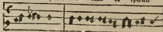
Capitulum quartum

scripta sunt capitulo de clauibus finalibus octo tonorum sibi videlicet. (In dsolre tonus primus finitque secundus). Hijs ad memoriã reductis textus planus erit. Posset etiã ista pars in plures partes diuidi sicut patet sufficiẽter Forma etiam versuũ subscriptorum octo tonorum in neuma seu nota ipsius ascripta per ordinẽ satis manifesta et lucida est que forma siue neuma in nouis hystorijs per nouos cantores sepe variãtur. D Nota etiã quod duplex gloria patri cuilibet versui octo tonorum ascribitur primũ scdm artẽ ab aniquo seruatã reliquũ scdm vsum de quo vix: disue cũt quãplures sed de hoc nõ erit multa vis vtrũ primũ vel scdm gloria patri decantetur quanuis potius ars vera quã vsus in cantu deberet seruari: licet dicatur cõmuniter: Cũ fueris rome romano viuito more. Cũ fueris alibi viuito sicut ibi. Et iter ũ. artẽ discamus quauis vsum teneamus.

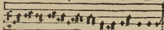

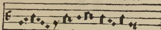

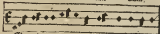
et fili o et spiri tui san cto

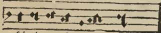
En dulcedo to num tibi concinit

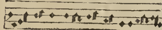
i sta se cun dum

Glo ri a patri et fi lio et

spi ri tu i san cto.

Glo ria patri et fili o.rā.

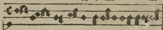
Capitulum quartum

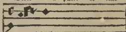
Terti us hinc versum sic quĕnis

tol lit in al tum
tu i san cto

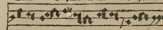
Glori a patri et filio etſpiritui

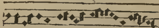
ſancto

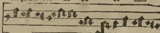
Glori a patri et fili o z ſpiritui

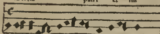
Inde toni ver ſum

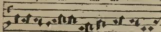
sicquarti vol ue de oz sum

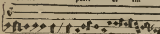
Gloria patri et fili

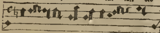
o et spiri tui san cto

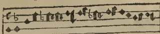
Gloria patri et fili

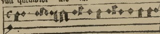
o et spiri tui san cto

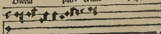
Quintus et huic ver ~~ sum

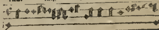
vult quēuis tol lere ſur ſum

Gloria patri et filio ⁊ ſpi

ritui ſan: cto

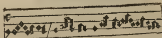
Gloria patri et fili o

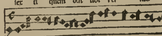
et ſpiri

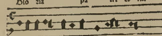
Dulcioꝛ eſt ſo nus

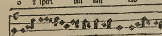
ſex ti quem dat tibi ver ſus

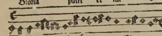
Glo ria pa tri et fili

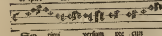
o ꝛ ſpiri tui ſan cto

Gloria patri et fili o

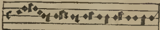

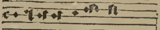
et ſpiri tui ſan cto

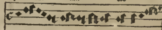

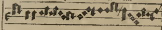
Sep timi verſum pre cun

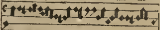

cto tol li to sur sum

Glo ria patri et fili o et

spiri tui san cto

Glori a patri et et fili

o et spiri tui san cto

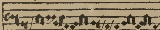

Talibus octauumq; neumis:

con ci ne ver ſum Gloria

patri et filio et ſpiri tui ſancto Gloria

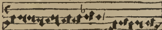

patri et fili o et ſpiri

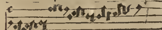

tu i ſan cto

Sequitur recapitulatio neumarũ preſcriptaruʒ verſuum octo et ſunt metrice compoſita quatuor verſibus.

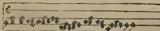

Talis erit primi modus Hec eſt neuma

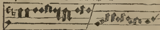

ſecun di Ter ci us hoc reſi lit

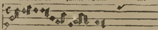
Capitulum quartum

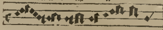
Hoc quartus car minerex it

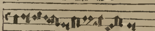
Hic modulus quinti Talis mo

dulati o sex ti

Septi mus his mo. lis 1

Octauus fugitur in stis

¶ Uos dant introitus post hec addiscito versus.

Utplus cunctorum pateat tibi forma tonorum.

Incipitur versus per fa, sol, la tibi primus.

Ut re fa versus per csaut itqz secundus,

De tonis

Ut re fa versus per B prebet tibi ternus,
La solsol versus lalala dat tibi quartus.
Ut mi sol versus bmollis dat tibi quintus
Bmollis versus ut rere dat tibi sextus.
Prefert septenus fami fasol tibi versus.
Ut re ut octauus ut fafa fert tibi versus.
Gloria p iungis cui triplicat amen tibi primus
Duplat amen qnintus. octauus erit sibi iunctus.
Sed per amen relequi tibi simplat gloria patri.

Que rubus primũ quintũ fert addito sextum
Versum septenũ duo c dant atq; secundum
Ternus et octauus g solreut est sociatus
Sed solus quartus alamire fit associatus
Hec et in exemplis subscriptis singula cernis.
Introitusq; tonis octo prius associabis.
Primus gaudete dat lex dominiq; rorate.
Datq; sequens salu: terno benedicite iunge.

Capitulum quartum

Eduxit dominus tonus hinc sociat tibi quartus.

Ecce deus quinto domine in tua consociabo

Sextus dat iusti. septenus dat populus si

Fert inuocauit octauus et ad te leuaui

Est hic insertus alius varius quoqz cantus

Et sic addisce totius carmina misse.

m   solum tria c simul x tria preteriere

Post christum natum binum si iunxeris annū.

Cum flores istos contexuit hugo sacerdos

Reutlingensis noris si nomen scire loci vis

Contio suetorum quo colligitur variorum

Post annos denos hinc plurima consociauit

In varijs spacijs huius libriqz locauit

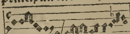
Qui nunc sexcent v tria x versus retinebit.

Ex quis diuersos varijs neumis adhibebit

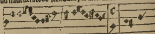
In ista parte ad pleniorem cognitionē tonoꝝ subiungit inceptiones versuū qui associātur introitibꝫ cum tota forma et cum suis gloria patri. ꝟ. et patere poterit. ꝙ euouae introituum (qui eodē modo sicut respōsoria et antiphone per octo tonos decantātur) ciīdē clauibꝫ adaptātur quibus et euouae antiphonarū solo versu introituū secti toni excepto cuius euouae in ffaut incipit vt infra patebit. J Hic nota ꝙ quandocūqꝫ introit⁹ secūdi toni in alamire finitur: tunc euouae versus incipit in csolfaut ꝛ ipse versus in gsolreut vt patet in introitu (Cibauit eos ꝛc.) Item si aliqui alij introitus sursum in acutis finiūtur clauibꝫ siue affinalibꝫ euouae versuū similiter sursum incipiūtur. ¶ Subiungit etiam autor in littera ꝙ ꝟsus introituū primi toni triplicat in fine gloria patri secundū varias inceptiones introituū. ¶ Quītus vero et octauus tonus in gloria patri introituū duplicant euouae. Etiam secundū varias inceptiones suas vt infra plenius patebit per cantus demonstrationem. ¶ Introitusqꝫ ꝛc. Dicit autor ꝙ primo introit⁹ octo tonoꝝ per ordinem sunt sciendi. ¶ Ubi nota ꝙ primo tono tres introitus in subscriptis versibꝫ sūt associati propter triplex euouae in gloria patri ipsoꝝ. ¶ Quinto vero et octauo tono duo introitus sunt adiuncti propter duplex euouae. Reliquis vero tonis vnus introitus ꝓpter vnicū euouae assignatur vt infra patebit. k (M solum tria c) Hic autor paulisper digreditur a materia huius libri describendo tēpus ꝛ locum in quibꝫ iste liber descriptus est. Et dicit ꝙ ab incarnone dñi effluxerūt mille anni tricenti triginta duo qñ iste liber fuerat ꝯscriptus per versus quadringētos preter triginta. Deinde post annos decem autor huius libri cōsiderās se plura necessaria obmisisse superaddidit ad diuersa loca huius libri. cclxxv. ꝟsus. Subiungit etiam in littera nomē sum met officium. Et deinde subiungit ꝙ liber iste continet sexcentos trigintaquinqꝫ versus quorum versuum aliqui neumis sunt associati diuersis locis huius libri sicut patet sufficienter.

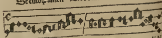
Sequitur seculorum amen introituū ꝑm octo tonos cū aliorū cantuū exēplis. Et primo de principali euouae primi toni.

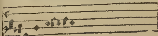

Prima differentia attribuitur introitibꝰ qui in a acuta incipiūt vel in F capitali circa ad a acuta ascendentes ꝛ ibidē aliquā morā facientes licet ad ffaut iteratōe scendant per interualla tonorum.

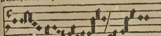

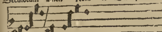
Salus autē Misereris

Secūda differentia subscripta

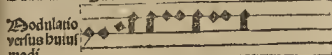
respicit introitus primi toni in Cfaut incipientes et dein de per tonum et post hoc per diapente ascendētes. vt patet in exemplis subscriptis.

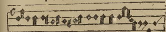
Seculorum amen Rora te Suscepimus

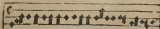
Gaudeamus Iudi na

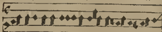
Prima etate plasmati sunt

adam et eua et positi sunt in sede beata

Gloria patri et filio   et spiritui   sancto   si

cut erat   in principio et nunc et semper et in

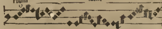
secula seculoꝝ amen   Seculoꝝ amen

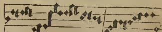
Seculorum amen   Grad. Posuisti ℣. Deside

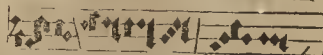
rium   Alle

luia   Christus   resur   gens

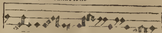

Off. Jubilate de o Com. Cũ inuocarẽ te

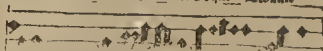

Ecce virgo Seculoꝝ amẽ Salue sancta

De secundo tono

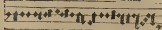

Ecce adue nit Dominus dixit Libauit

Terribilis est Ex ore infantium. ℣. Secunda

Gloria

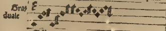

etate narrauit archa dilunio passim fluente

p. & fi. et spiritui sancto sicut

et nunc et semper et in secula seculoꝝ amẽ

Gra duale

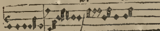

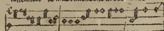
Adiutor meus

Capitulum quartum

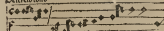

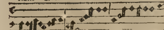

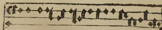

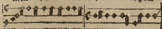

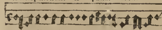
De tercio tono

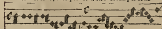

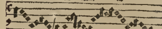

tercia eta te dilectũ ysaac mactare pbat

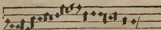

Gloria patri et filio et spiritui sancto

sicut erat in principio et nunc et semper et in

secula seculorũ amen Alle lu

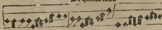

ia ℣. Leta mi ni

Off. Benedicti sti Com. Benedici te omnes

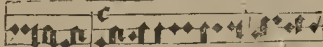

Cōn. Beatus ser uus Seculoꝝ amen

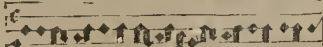
De quinto tono

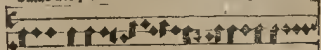
Edux it dn̄s Omnis terra Resurrexit

et ꝑ. Quarta etate moyses legis ta

bulas accepit in monte sina Gloria patri et

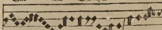
filio et spiri tui sancto sicut erat in pricipio

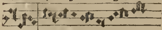

et nunc et semp̄ et in secula seculoꝝ amen

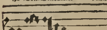
Huius quarti toni graduale
raro inuenitur frequentius enim gradualia diuersorum to norum debitum cursum excedunt

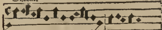

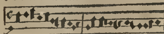
Sequitur
de quinto tono eius que principale

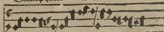

Capitulum quartum

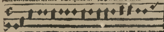
Differentia quinti toni ꝛ respicit introitus in ffaut incipiens ꝛ deinde ad alamire ascendēs.

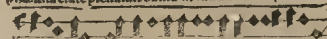
Seculoꝝ quinti Domi ne in tua

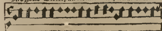
Circundederūt me Loquebar Miserere mihi

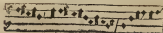
℣. Quita etate preualuit dauid in funda cum lapide

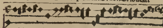
stro golia̅ Gloria patri et filio et spiritui sancto

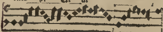
sicut erat in principio ꝛ nunc ꝛ semper et in secula se

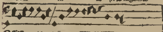
culoꝝ amen Seculoꝝ amen. Grad. Tribulati

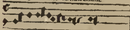
ones ℣. Vi di

Alle lu ia ℣. Diligamte

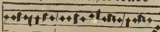

Off. Reges tharsis Bñdicanime

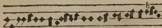

Cõn. Dicit do mi nus

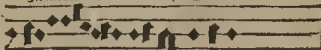
Sequitur de sexto tono.

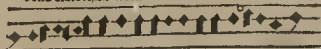
Seculoꝝ amen Justi epulentur Os iu sti

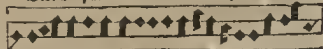
In medio eccle sie.℣. Saluator nūc dñs

deus etate secta natus est in terra

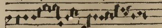
Gloria patri et filio et spiritui sancto

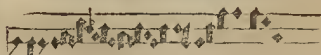
sicut erat in principio et nunc et semper et in se

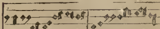
cula seculorum amē. Grad. Unam pe cii.℣. Ut

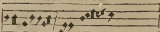
videam A el iu

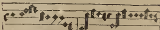
Domine in virtu te

Off.Dñe in auxilium Off.Desiderium Cõn.

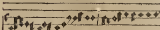
In splendor'bꝫ Cõ.Qui me dignatus
Sequitur de septimo tono

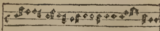
Seculorum amen Ppl's syon Populus syon

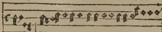
Puer natus est Uiri ga li le i

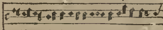
Deus in adiutorium.℣.Septima etate

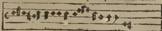
resurgemus rationem meri torum reddi

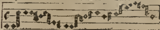
turi Gloria patri et filio et spiri tui

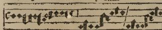
sancto sicut erat in principio et nu.ic et sem

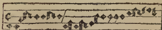
per et in secula seculorum amen

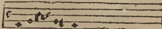
Ora. Dirigatur oratio ℣. Elena

tio Alleluia Deprofūdis

Off Confitebuntur. Off. Eripe

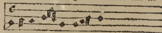

Nertradi deris

De octauo tono pri[n]cipale eius

Seculorum amen Inuocauit me Benedi cta

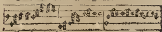

Iubila te de o

Differentia subscripta seruit introitibus in C faut vel in D solre incipientibus. Differentia octaui toni

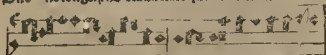

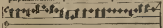
Seculorum amen Ad te leuaui

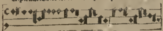

Lux fulgebit Dñ medium Sp[on]sus dor ni

Dñe ne longe. ℣. Octaua etate que carebat fine

perpetua fruetur pace Gloria patri et filio

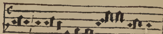

et spiritui sancto sicut erat in principio et nunc et

semper et in secula seculoꝝ amen Seculoꝝ a

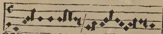

men Grad. Qui sedes do mine

℣. Qui re gis Alleiu

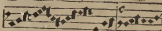
Betonis

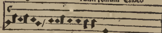
ia. ℣. Deus iudex iu stus

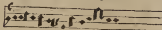
Off. Inueni dauid. Off. Posui sti

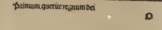
Elege runt. Rursum Uideo

celos , Si mile est regnum

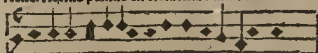
Primum querite regnum dei

Capitulum quartum

Quos docet autorum pueros scola post variorum
Ulterius scandire per neumas disceq[ue] scire.
Musica q[ue]m cantum sociat metrum quoq[ue] rigmum.

L **Postquam autor sufficienter determinauit de tribus alphabetis per claues et voces in sinistra manu situatis: et de monocordo. Et deinde de modis quibus cantus cotexitur: et postmodum de octo tonis cum pluribus alijs que circa easdem materias incidunt. Nunc circa finem libri (cum musica non solum respiciat cantum varium) Sed etiam rigmum debite coniunctum nec sc[ilicet] vna pars rigmi in numero silabarum excedat alteram partem ymmo etiam metrum diuersum et precipue exametrum et penthametrum. Idcirco nunc subinfert qualiter versus eorundem metrorum. debeant per pueros quibus leguntur scandiri. et ornate in scolis legi et a doctoribus recitari textus planus est et sententia similiter.

Uersibus exametris hanc neumam consociabis

Indita penthametris neuma sit ista tuis Aliud

Dic. [illegible]ttuor verbis virtutem collige legis Per

mittit impugnit imperat atq; vivat.

Nota breuis facit vnū tempus quatuor tempora pedem. Sex pedes exametrū. v. penthametrū vlt'a tamē potest esse breuis vel lōga. Reliqua require suis locis de mēsuratiōe ꝓsuū.

Sit tibi laus et honor et gloria christe redemptor,
Q;tus per librum me gratia duxerat istum.
Irrorans dictis cunctis hic ordine scriptis,
Quo maduit vellus gedeonis roreq; tellus.
Ignoscant cuncti si quid minus vtille scripsi
Qui cunctis placeat quia non puto q̄ modo viuxe
Nam fuit est et erit quod nequam pungere querit.

Capitulum quartum

Viperea lingua que laude forent bene digna.
Sicut adam primi monstrauit pueri tibi bini.
Quando cayn mactat hinc abelqꝫ bono tractat.
Tradit et in mortem samsonem dalida fortem
Cum sua secreta fecisset ei manifesta
Sicqꝫ saul dauidem cupiebat perdere regem.
Pro quo per fundum studuit prostrare goliam.
Ac ab eo sathanam cithara depellere nequam
Sic turbat iudam turpissimus inchanor dux
Et mardocheum iustum nequissimus amon
Hinc turpis iezabel propter bona pungit helenam.
Sicut seanacherib iustum sanctumqꝫ tobiam
Rexqꝫ ioas intra templum iustum zachariam.
Serrat et hinc sanctum manasses rex isaiam.
Carcerat et sanctum sedechias rex iheremiam
Et iaculat nechao iustum rectumqꝫ iosiam.
Quem flet adhuc etas queuis: mage sed iheremias.
Codex [illegible]norum sicut dat nosse suorum.

Hosteq; nos limili summi patris eripe fili.

Quesoq; virgo pia nos salua sancta maria.

Jnhac vltima parte autor huius tractatus refert deo gratiarum actiones pro eo q intellectum suum aridu[illegible] gratia et sapientia roze celesti perfud[illegible]t vt opus ist[illegible]d pficeret ad vtilitatẽ magis simplicium et compleret. Tangit autem in littera autor quãdã hystoriã veteris testamẽti. Ad cuius intellectum nota q scribitur in libro iudicũ. capitulo sexto q eo tẽpore qñ filij israbel peccauerũt coram dño vt madianite/ id est populus de terra madian insurgerẽt contra eos volẽtes terrã ipsorum deuastare. Quidã de filijs israbel noie gedeon purgauit triticum suum in suo torculari vt cum ceteris assũptis tritico fugeret hostes. Cumq; idem gedeon cum ceteris suis filijs israbel inuocauit humilibus precibus dñm vt misericorditer defẽderet eos ab hostibus apparuit eidẽ gedeoni angelus domini dicens. [illegible] Dominus tecum virorum fortissime. Uade in fortitudine tua liberabis filios israbel de manu madian petiuit itaq; gedeon signum ab angelo de hoc facto dicens: dñe si saluũ facis per manum meã israbel sicut locutus es ponam hoc vellus lane in area seu in arida terra et si ros i[illegible] solo vellere fuerit et in omni terra siccitas: sciam q per manũ meam sicut locutus es liberabis israbel. Factumq; est ita et de nocte consurgẽs expresso vellere concham impleuit. Dixitq; rursus ad dñm ne irascatur furor tuus contra me. Si adhuc semel tẽptauero signũ querẽs in vellere. Oro dñe vt solum vellus sit siccum et omnis terra madens. Fecitq; dñs nocte illa vt postulauerat gedeon et fuit siccitas in solo vellere et ros celi i[illegible] omni terra vult ergo autor sic dicere. Sicut deus roze celesti impleuit primo vellus gedeonis et deinde terrã siccam q eodẽmodo intellectũ suũ siccum et aridũ perfuderat roze celesti ad hoc opus perficiẽdum pro iunioribus clericulis musicam discere volentibus quorum intellectus per scientiam huius l[illegible] fuerit in eo

studiosi[illegible]a rore celesti perfundentur.

A ¶ Ignoscant [et]c. Hic supplicat autor omnibus hunc librum audientibus ut grata habeant singula in eo conscripta et sibi ignoscant si qua minus bene posuit. Sed quia scribit salomon ecclesiastes primo capitulo. Perversi difficile corriguntur et stultorum infinitus est numerus. Ideo subiungit autor in littera quod vix aliquis poterit facere aliqua bona ad laudem dei vel etiam hominum nisi etiam ab aliquibus nequam et perversis detrahatur sibi. Ideo etiam submitti se detractioni perversorum annectens undecim hystorias veteris testamenti: in quibus evidenter demonstratur quod pluribus evenerunt mala propter eorum bona opera.

D ¶ Sicut adam [et]c. Legitur genes. capitulo quarto. Factum est autem post multos dies ut offerret Cayn de fructibus terre munera dño. Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui et adipibus eorum et respexit dñs ad abel et ad munera eius. Ad cayn autem et ad munera eius non respexit quia vilem tulit oblationem. Iratus estque cayn vehementer dixitque ad Abel fratrem suum: Egrediamur foras in agrum. Cumque essent in agro consurrexit cayn adversus abel fratrem suum et interfecit eum. Sic adhuc multi nequam christianos suos bona et laudabilia opera facientes. Si non gladio tamen lingua occidunt viperea et venenosa. Idem applica ad subscriptas hystorias.

P ¶ Tradit et in mortem. Legitur in libro iudicum sexdecimo capitulo quod dalida uxor sansonis ducis et gygantis fortissimi continue instabat omni qua poterat precum instantia ipsi sansoni ut enarraret sibi in quo esset sua fortitudo. Et illa amica relatione dixit ei quod crinibus capitis sui quod nunquam fuit rasum. Ipsa comperta vertice cum una dierum dormivisset in gremio suo vocavit tonsorem: secrete iubens illum radere omnes crines sansonis et cum hoc vocavit inimicos samsonis qui latebant in insidiis. et samsonem cum [illegible]gilasset et crines per [illegible]dit per rasuram capitis cedaverunt et [illegible] mala [illegible] intulerunt qui tandem cum ei cri[illegible]

nes dentro creuissent in capite predictam dalidam meretri-
cem cum mille aliis hostibus suis fracta columna vnius co-
mus interfecit et ipse similiter mortuus fuit. Applica vt sup.

P ¶ Sicque saul dauid. Legitur primo Regum decimo
septimo capitulo q dauid ad petitionem saul regis occidit
per fundam goliath gigantem. Legitur quoque decimooeta-
uo capitulo q spiritus malus incepit vexare saul Dauid
autem percutiebat cytharam et eo tempore spiritus malus
recessit a saul. Saul tamen non immemor bonorum Da-
uid sepius nitebatur interficere eum. Applica vt supra.

R ¶ Sic turbat iudam rc. Legitur secundo machabeo-
rum q iudas machabeus dux famosissimus et strenuissi-
mus multa bona et laudabilia fecit opera pro quibus tur-
pissimus et malignissimus nichanor dux regis syrie quanto
plus poterat eum persequebatur. Tandem autem obtento
tropheo in prelio iudas caput nichanoris abscidit et iuxta
iherusalem suspendit in altum. Sicut legitur secundo ma-
chabeorum vltimo. Sicut adhuc multi qui pro bonis red-
dunt mala torquebuntur eternaliter.

S ¶ Et mardocheum. Legitur in libro hester capitulo
tercio q maledictus amon virum bonum et iustum mardo-
cheum habere cepit odio vnde et iam ob maliciam ipsius mar-
dochei qui fuit iudeus obtinuit a rege asuero vt in centum
vigintiseptem prouincijs deberent occidi turpiter omnes
iudei. Hester autem regina hec percipiens obtinuit cassati-
onem litterarum earumdem et cum hoc obtinuit a rege vt
ipse amon suspenderetur propter maliciam suam in patibu-
lo vt legitur hester quindecimo.

T ¶ Hinc turpis iezabel. Legitur tercio regum capitu-
lo decimonono q Jezabel vxor regis achab detraxit Helie
prophete propter sua bona opera. vnde volebat ipsum occi-
disse. Qui fugiens iacuit subter vnam iuniperum et petiuit
anime sue vt moreretur. Sed angelus domini consolaba-
tur eum. Turpis autem iezabel propter maleficia sua deum
de proiecta fuit de turri et canes lingebant sanguinem eius.

Capitulum quartum

Sicut adhuc multi detractores per canes infernales detorquebunt nisi de sua detractione satisfecerit in hoc mūdo. ¶ Sicut sennacherib. Legitur Thobie capitulo primo q̄ sennacherib persequebatur crudeliter iustum et sanctū Tobiam volens eum occidere propter sepulturas et alia bona opera qui sennacherib deinde a proprijs pueris suis est occisus vt legitur ibidem. Quapropter si detractores precogitarent futura pericula a detractione et persecutione bonorum cessarent.

V ¶ Rex q̄ ioab. Legitur secundo libro Paralipomenō vicesimoquarto capitulo q̄ ioab rex iherusalem zachariam filium Joiade sacerdotis propter bona et salubria dicta et concilia sua cepit eum odio habere et occidere inter templū et altare. Sed ob vindictam a proprijs seruis occisus fuit vt ibidem subinfertur.

X ¶ Serrat et hinc sanctum rč. Legitur quarto Regum vicesimo capitulo q̄ Manasses rex iherusalem fecit peccare israhel et effudit sanguinem prophetarum nimis. Unde etiam/vt dicit in hystoria scolastica/lignea serra iussit isayā prophetā serrari qui erat suus consanguineus et ob hoc in vindictam longo tempore in carcerem fuit missus et multo ferro alligatus deo hoc permittente. Applica vt supra.

Y ¶ Carcerat et sactum. Legitur iheremie capitulo tricesimo septimo. Precepit ergo sedechias vt traderetur iheremias in vestibulum carceris et trigintaocto submiserūt funibus iheremiam in lacum vbi non fuit aqua sed lutum. Descendit itaq̄ iheremias in cenum secūdum q̄ factū est ex eo qd̄ sedechias nō curabat bōa facta et dicta iheremie prophete sed sibi detraxit et eum in carcerē posuit in vindictam rex babilonis ipsum captiuauit et cecauit.

Z Et iaculat. Legitur quarto Regum vicesimoprimo q̄ iosias rex iherusalem venit in occursum Nechao regis egypti et occisus fuit in prelio. Et quia Josias fuit re ...us tissimus et mansuetissimus insuper religiosissimus et rectissimus. Sic et etiam legitur in sequētia: Stirpe maria rč.

patris iosie adimpleuit te religiositas. Idcirco ob vindi-
ctam ipsius nechao occisus fuit a rege assyriorum. Sub-
iungit deinde autor in littera q iosias rex lamentatus fuit
ab vniuersis & maxime a iheremia propheta qui librum tre-
norum sui lamentationum (qui singulis annis in vniuersa
ecclesia catholica triduo ante pasca legitur ad matutinuz)
de ipso iosia hystorialiter compilauit. Et quia omnibus
detractoribus in fine huius libri per hystorias subiunctas
male postremo accidit. Idcirco autor ista subiungit vt au-
dientes ea a detractionibus bonorum factorum dictorum
desistant. Petit deinde autor vt Ihesus christus et pyissi-
ma virgo maria nos a consimilibus hostibus defendat.

Amen

Exercitium vocum musicaliū

